

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR
POLGÁRI JOGI TANSZÉK

AZ ÁLHÍREK TERJEDÉSE A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN

TDK DOLGOZAT

SZERZŐ: BUDAI ISTVÁN

TÉMAVEZETŐ: DR. PAPP JÁNOS TAMÁS

BUDAPEST

2020

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Dezinformáció	6
2.1. A hír és a dezinformáció fogalmi meghatározása, egymástól való elhatárolásuk	6
2.2. A dezinformáció megjelenési formái	11
3. A dezinformáció társadalmi hatásai és szabályozási környezete.....	14
3.1. A dezinformáció veszélyei és társadalmi hatásai	14
3.1.1. A dezinformáció veszélyei	14
3.1.2. A dezinformáció társadalmi hatásai	15
4. A dezinformáció elleni fellépés jelene és jövője	18
4.1. A dezinformáció elleni fellépés szabályozási környezete	18
4.2. Az Európai Unió fellépése a dezinformációval szemben	21
4.3. A médiatudatosság fejlesztése.....	28
5. A dezinformációra vonatkozó meglévő jogi szabályozás.....	31
5.1. Polgári jogi szabályozás.....	32
5.2. Büntetőjogi szabályozás	34
5.2.1. Gyűlöletbeszéd.....	34
5.2.2. Rémhírterjesztés	36
5.3. Média- és közigazgatási jogi szabályozás	37
5.4. Más országok szabályozása	40
6. Új jogi szabályozás lehetőségei.....	41
6.1. Miért szükséges a dezinformáció jogi szabályozása?.....	42
6.2. Új médiajogi szabályozás lehetőségei	46
6.3. A dezinformáció szabályozási megoldásai	52
6.3.1. Digitális szolgáltatások	52
6.3.2. Hazai törvényi szabályozás lehetősége	54
7. Összegzés	56

8. Felhasznált irodalom	58
9. Alkotmánybírósági határozatok	59
10. Jogszabályjegyzék	59
11. Felhasznált internetes hivatkozások	60

1. Bevezetés

A társadalmi kommunikáció egyik megnyilvánulási formája a hír. A hagyományos sajtóorgánumok mellett a televízió és a rádió megjelenése exponenciálisan növelte a hírek mennyiségét és terjedési sebességét, azonban az internet robbanásszerű megjelenése egyfajta paradigmaváltást jelentett a társadalmi kommunikációban, ahol az egyének (a továbbiakban: befogadók) választhatják meg, hogy mire kíváncsiak és mire nem, azaz jelen korunkban nem a hír keresi olvasóját, nézőjét, hanem az olvasó, néző keresi a saját híreit.¹ A hírek hagyományos nyomtatott-, illetve az interneten elektronikus formában jelennek meg. A nyomtatott média offline, az internet pedig online üzemmódban működik, s ez utóbbi azonnali és nem moderált jellegű. A befogadók mind offline, mind online módon megoszthatják egymással az általuk fontosnak tartott híreket – akár elferdítve is, továbbá véleményt mondhatnak és cserélhetnek, illetve befolyással bírhatnak egymásra.²

Egyes becslések alapján egy mai átlagember több információt kezel egy nap leforgása alatt, mint nagyszülei egy egész évben.³ A hírekkel kapcsolatban napjaink egyik legtöbbet említett kérdése az álhír, hamis hír, félretájékoztatás, hamis tényközlés (a továbbiakban együtt: dezinformáció) és annak kezelése. A dezinformáció társadalmunkban nem új keletű jelenség, az emberi civilizációval egyidős módszer. Az elmúlt évszázadban a technológia fejlődésével ezek a jelenségek megtöbbszöröződtek, továbbá mélyebbre szivárogtak az átlagember életében, s a politikusok mellett a különböző hírforrásoknak is jelentős szerepe van a politikai valóság formálásában.⁴

Napjainkban a dezinformáció fokozódó mennyisége a befogadókra nem kívánt, negatív befolyást gyakorolhatnak.⁵ A befogadók különösebb erőfeszítés nélkül manipulálhatók

---

¹ SAS István: *A „visszabeszélőgép” avagy az üzenet Te vagy!*, Mi vár ránk? A Mass mediából – My média lett! Budapest, Médiakutató, 2018., https://mediakutato.hu/cikk/2008_03_osz/02_visszabeszelokep_uzenet

² Uo. Online „beszólások”, most fordul a föld.

³ FÜLÖP Hajnalka: *Álhírek csapdájában – a 8 árulkodó jel*, Képmás Magazin, 2018. <https://kepmas.hu/alhitek-csapdajaban>

⁴ Political Capital: *Hogyan küzdjünk a dezinformáció ellen?*, Budapest, Political Capital, 2018.

⁵ SAS István: *A „visszabeszélőgép”, avagy az üzenet Te vagy!*, Online „beszólások”, most fordul a föld, Budapest, Médiakutató, 2008., https://mediakutato.hu/cikk/2008_03_osz/02_visszabeszelokep_uzenet

dezinformációval, mémekkel⁶ vagy fizetett tartalmú oldalakkal anélkül, hogy azzal tisztában lennének vagy felismernék.⁷ Ennek megfelelően a dezinformáció az adott csoport vagy közösség által elfogadott, valódi hírré és véleménnyé válhat, amely komoly befolyásoló erővel rendelkezhet e közösségekre nézve.

Korunk társadalmában megnövekedett számban jelenik meg a dezinformáció. A dezinformáció negatív, manipulatív, egyes esetekben romboló természetével és hatásával kapcsolatban a legfőbb kérdés az, hogy társadalmi és normatív szinten, hogyan léphetünk fel ellenük, illetve hogyan akadályozható meg a dezinformáció megjelenése és terjedése. A közösségi média megjelenése óta kérdés, kell-e az ezeken az oldalakon megjelenő tartalmat bármilyen szinten szűrni vagy szabályozni, illetve ki lehet a jogosultja ennek elbírálására - maga a szolgáltató, vagy más, erre kijelölt, eljárási joggal felruházott hatóság.

TDK dolgozatom első részében bemutatom a hír és a dezinformáció fogalmát, egymástól való elhatárolását, megjelenési formáit, a dezinformáció társadalomra gyakorolt hatását és szabályozási környezetét, valamint a dezinformáció elleni fellépés jelenlegi gyakorlatát. A második részben arra keresem a választ, hogy a dezinformációval szembeni fellépésre milyen lehetőségek állhatnak még rendelkezésre, valamint, hogy milyen indokok alapján szükséges a további polgári jogi szabályozás kialakítása a meglévő büntető-, polgári-és közigazgatási jogi szabályozások mellett, továbbá javaslatot teszek a dezinformációval kapcsolatos új polgári jogi szabályozás lehetőségeire.

---

⁶ Mém szó eredetileg a „mutáció véletlenszerű változását és terjedését” jelentette (Richard DAWKING, 1989.). Jelen korunkban e mozaik szó a médiatartalmak speciális típusát jelöli, amely az interneten történő információátadás digitális egységét jelenti.

Karen SCHUBERT: *New Media Content – Meme*, USA Today, 2007., <http://eprints.ugd.edu.mk/23755/1/New%20media%20content%20-%20Meme%20-Krsteva.pdf>

⁷ BÁLINT Kata, HUNYADI Bulcsú, KREKÓ Péter, LÁSZLÓ Róbert, MOLNÁR Csaba: *Álhírek elleni küzdelem az oktatásban*, https://politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_alhitek_elleni_kuzdelem_az_oktatásban_20191128.pdf, 4.

2. Dezinformáció

A hamis hírek kifejezés (fake news) főként 2016 óta, az amerikai elnökválasztási kampányhoz kapcsolódóan vált széles körben elterjedté, a média azóta használja e szókapcsolatot a hagyományos, illetve az online média segítségével terjesztett hamis információkra.⁸ A hamis hírek, álhírek, fake news kifejezések pontos fogalmi meghatározása és elválasztása számos problémát és további kérdést vet fel. Azt azonban biztosan kijelenthetjük, hogy a dezinformáció alapvető eleme a hír.

2.1. A hír és a dezinformáció fogalmi meghatározása, egymástól való elhatárolásuk

A sajtót a XX. század elején kezdték tudományos alapon megközelíteni. Magyarországon e törekvés Jászi Oszkár nevéhez fűződik, aki kidolgozta a publicisztika fogalmát. Szerinte minden olyan írás publicisztika, amely folyóiratokban jelenik meg és a közélettel foglalkozik.⁹ Bár Jászi fogalommeghatározásától évtizedek teltek el, az mégis evidens, hogy az újságírók a publicisták. A sajtónak két alapvető feladata van: a tájékoztatás és a szabad véleménynyilvánítás megteremtése. Ennek megfelelően két műfajcsaládot különíthetünk el: a tényközlő (tájékoztató vagy informatív), illetve a véleményközlő (publicisztikai) műfajcsaládot. A hír a tényközlő műfajcsalád fogalomkörébe tartozik.¹⁰

Bár a hír egyike az általunk használt magától értődő fogalmaknak, mégis a hír fogalmát sokan és sokféleképpen határozták meg. A magyar értelmező kéziszótár a hír fogalmát valakiről, vagy valamiről szerzett értesülés, információ halmazként határozza meg, amely egy, a közelmúltban történt eseményre vonatkozik.¹¹ Besenyő Ágnes szerint a hír fogalma olyan aktuális újdonságot tartalmazó információ, ami sokakat érdekelhet, illetve sokak életét befolyásolja. A megfogalmazásból kiemelendő az információ kifejezés, mivel Besenyő azt is megállapítja, hogy minden hír információ, ugyanakkor nem minden információ hír.¹² Havas

---

⁸ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 228.

⁹ C, 2.

¹⁰ Uo. 2., 9.

¹¹ JUHÁSZ József, SZŐKE István, O. NAGY Gábor, KOVALOVSKAI Mikós: *Magyar értelmező kéziszótár*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 547–548.

¹² BESENYŐ Ágnes: *A sajtó műfajok elemzése*, Budapest, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, 2008., 2., 5.

Henrik meghatározása alapján a hír: információ+hírérték+fogalomképesség.¹³ A hírérték az információval szemben támasztott elvárás, ami arra irányul, hogy a hír bővítse a befogadó ismereteit, világképét, amelyek alapján a befogadó cselekvési szabadsága nő.¹⁴ Domokos Lajos definíciója alapján a hír egy, a legutóbbi időben történt eseményről szóló beszámoló, amely társadalmilag számottevő érdeklődésre tart igényt, és amely válaszol a 4W, illetve az 5W + how képletben kifejezett kérdésekre. Az 5W tartalmazza a who?, what?, when?, where?, why?, + how?, azaz ki?, mit?, mikor?, hol?, miért? és hogyan? csinált. A 4W kérdésre választ adó hírt tényhírként, az 5W kérdésre választ adó hírt teljes hírként nevesíti.¹⁵ A fentiekből kitűnik, hogy a hír fogalmának meghatározása az egyes szerzők esetében eltérő, így megállapítható, hogy a hír fogalmát tudományos jelleggel igen nehéz meghatározni. A hír fogalmának meghatározása mellett lényeges kérdés, hogy mely történés válik hírré, illetve ki dönti azt el? A média esetében ismeretes, hogy a híreket az újságírók, illetve a hírszerkesztők állítják össze, meghatározva ezáltal, hogy mely történések tekinthetők híreknek és melyek nem, tehát a médiából eleve szelektált híreket kapunk. A sajtó e tevékenysége kapuóri mivoltához kapcsolódik. Kapuór az a személy, akinek a tevékenysége szükséges más véleményének a közzétételéhez.¹⁶

A közösségi média e szelekció hiányát tölti ki. Az internet globális térnyerésével jelentős mértékben növekedett az online kommunikáció, így egyrészt bárki számára lehetővé vált véleményének közzététele, másrészt a befogadó saját maga választhatja ki, hogy milyen médiatartalmat olvas. A közösségi média ez utóbbi lehetőséget fel is erősítette azáltal, hogy minden befogadónak preferenciájához igazítva szállítja a híreket, amelyek a befogadó preferencia-rendszerébe illeszkedő témákat, gondolatokat, illetve médiától származó információkat tartalmaznak.¹⁷ Az előzőeknek megfelelően a közösségi média alkalmas a dezinformáció széles körű terjesztésére is. Az online kommunikáció a felhasználók részére ingyenes, egyszerű és gyors, illetve alapvetően a cenzúra sem akadályozza az online kommunikációs folyamatokat. Amennyiben egy hír, dezinformáció vagy vélemény napvilágra

---

¹³ HAVAS Henrik: *A sajtóműfajok elmélete* (Egyetemi jegyzet), 2002. 15.

¹⁴ BESENYŐ Ágnes: *A sajtó műfajok elemzése*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2008., 6.

¹⁵ Uo. 6.

¹⁶ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 110.

¹⁷ Uo. 100–101.

juttatása a cél, semmi akadályja annak, hogy az a közösségi médiában megjelenjen és széles körben elterjedjen.¹⁸ Az Európai Bizottság szerint a dezinformáció csorbíthatja az intézményekben, valamint a hagyományos és az online médiába vetett bizalmat, továbbá alááshatja a demokratikus berendezkedés alapjait, azzal, hogy akadályozza az egyéneket a hiteles információk alapján történő döntéshozatalban.¹⁹

A dezinformáció fogalmának meghatározására a szerzők a hamis, vagy álhír fogalmát használják, ennek megfelelően a következőkben így ismertetem az egyes fogalom meghatározásokat. A hírhez hasonlóan az álhír kifejezésnek sincs tudományos fogalmi meghatározása. Az alternatív gazdaság lexikon szerint az álhír megtévesztő információ, és amennyiben nem eseti tréfa, akkor az álhír része a csalásra irányuló reklámozási vagy marketing tevékenységnek, továbbá a diktatórikus csoportok propagandáját szolgálja ki döntési előny vagy politikai befolyás, illetve hatalom megszerzése érdekében.²⁰ A közösségi média azonban természetesen nem csupán a társadalom számára hasznos, valós hírek terjesztésére hasznos eszköz, hanem alkalmas a dezinformáció korábban sosem látott mértékű, a korábbiaknál sokkal szélesebb körű terjesztésére is.

Acél Petra az álhírekre vonatkozó tanulmányában megállapítja, hogy az álhír fogalma nem tekinthető tudományos szakszónak, inkább politikai koncepciónak, amely a közéleti és média viták során világnézeti beállítódás alapján leegyszerűsíti az álhír fogalmi körét. Kitér arra, hogy – visszautalva az alternatív lexikon szerinti meghatározásra – az álhír szó alkalmazása során álhírként értelmezhetnénk a promóciós marketing vagy kreált eseményekről (sajtótájékoztató) való tudósításokat is, azonban ezekben az esetekben e megnyilvánulási formák bizalomépítő eszköznek tekinthetőek.²¹ Allcott–Gentzkow szerzőpáros szerint az álhír mind szándékát, mind tartalmát tekintve igazolhatóan az a hamis hír, amelynek célja az olvasók félrevezetése. Az álhír igazolásaként az érdekeltséget határozzák meg, azaz az álhír közlőjének

---

¹⁸ Jacob ROWBOTTOM: *Sajtószabadság és politikai vita a digitális korban*, Budapest, Fundamentum, 2007., 2. szám, 9.

¹⁹ Európai megközelítés az online félretájékoztatók kezelésére. COM(2018) 236 final, Brüsszel, 2018. április 26., 1–2.

²⁰ Alternatív Gazdaság Lexikon, <https://alternativgazdasag.wikia.org/wiki/%C3%81lh%C3%ADr>.

²¹ ACÉL Petra: *Álhírek*, Századvég 2017., *Álhírek*, 84. évfolyam, 2017/2. szám, <https://szadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szadveg-84-alhitek-201708.pdf>, 10–11.

érdekében áll a hamis hír által politikai véleményváltoztatás elérése. Egyebekben az álhírek köréből kizárják a pletykákat, az összeesküvés-elméleteket, a tévedést, a satírákat, valamint a riportokat.²² Craig Silverman az álhírt teljesen hamis információként határozza meg, amelyet pénzügyi nyereségvágyból fogalmaztak meg.²³ Megállapította, hogy az álhír fogalma a helytelen jelentéshasználat miatt elvesztette igazi jelentéstartalmát és értelmét, így a propaganda vagy az átverés fogalmát célszerű használni az álhírek tekintetében.²⁴ Andrea Renda az álhírek tekintetében megkülönbözteti a nem szándékos hamisítványokat (félretájékoztatás), valamint a dezinformációt (befolyásoló) műveleteket. A nem szándékos hamisítványok (félretájékoztatás) egy adott magánvéleményből fakadnak és terjednek el, míg a dezinformációs (befolyásoló) műveletek kereskedelmi vagy politikai célú manipulációs tevékenységek. Álláspontja szerint egy vélemény kifejezése, bármilyen mértékben is hamis, elősegítheti a dezinformációt még akkor is, ha a közlőnek nem áll szándékában részt venni a közvélemény befolyásolásában. Az internet felerősíti ezeket az állításokat, ami példátlan mértékű valós és hamis hírek áradatát eredményezi az interneten.²⁵ Az Európai Unió hamis hírekkel és az internetes félretájékoztatással foglalkozó magas szintű munkacsoportja a dezinformációt hamis, pontatlan vagy félrevezető információként határozza meg, melynek célja a szándékos károkozás vagy a haszonszerzés. Megállapításuk szerint a dezinformáció számos állami és civil ágazatot egyaránt érinthet (pl.: egészségügyi ellátás, oktatás, pénzügyek).²⁶

Az álhírek a fentiekkel szemben emocionális tartalmú, megdönthetetlen állásfoglalású címmel jelennek meg. A híryanagból hiányoznak a források vagy az előzmények, ugyanakkor a híryanag szakértői véleményre hivatkozik, továbbá a híryanagban foglalt információk

---

²² Uo. 12.

²³ VESZELSZKI Ágnes: *Az álhírek extra- és intralingvális jellemzői*, Századvég 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám, <https://szazadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szazadveg-84-alhitek-201708.pdf>, 53.

²⁴ *Future of Work Briefing: Day in the life: How BuzzFeed's Craig Silverman debunks fake news*, BuzzFeed, <https://digiday.com/media/day-life-buzzfeeds-craig-silverman-debunks-fake-news/>

²⁵ Andrea RENDA: *The legal framework to address "fake news": possible policy actions at the European Union*, Európai Unió, Brüsszel, 2018., [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/619013/IPOL_IDA\(2018\)619013_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/619013/IPOL_IDA(2018)619013_EN.pdf), 5 – 6.

²⁶ *Tackling disinformation online: Expert Group advocates for more transparency among online platforms* Európai Unió, Strasbourg, [https://ec.Európai Unió.commission/presscorner/detail/en/IP_18_1746](https://ec.Európai%20unió.commission/presscorner/detail/en/IP_18_1746)

nincsenek tágabb kontextusba helyezve.²⁷ Az előzőekhez szorosan hozzá kapcsolódik, hogy az álhírek online közvetítői olyan szabályozási környezetben jöttek létre, ami miatt nem voltak felelősek sem az információk szerkesztői ellenőrzésért, sem a felhasználók megnyilvánulásáért, ezért a tény és hitelesség ellenőrzés nem tartozott a felelősségi körükbe. A dezinformáció előállítói az internet mindenkori rendelkezésre állása következtében olcsón és egyszerűen tudják a dezinformációt terjeszteni. Az internet előtti korban csak a megfelelő forrásokkal rendelkező média tudta elérni a nagyközönséget, ma viszont bárki globális hatókörű kiadó lehet.²⁸

A fentiekből kitűnik, hogy tudományos körökben eltérés mutatkozik a hamis hír fogalmi meghatározásával kapcsolatban. A szerzők véleményei alapján megállapítható, hogy a hamis hírek jogsértő volta esetén a jog eszközeivel - rágalmazási jog, személyiségi jogvédelem – lehet a hamis hírek ellen fellépni és megfelelően védekezni. A szerzők egyetértenek abban, hogy az információ hamis jellege, célja, az elferdítés szándékossága, valamint hírként való feltüntetése ismérvei a hamis hírnek. Ennek megfelelően a vélemény és az igaz információk nem tartoznak a hamis hír fogalmi körébe, valamint, hogy a hamis hír politikai előny vagy gazdasági haszonszerzésre irányul, amiből következik, hogy a hamis hír kizárólag szándékos természetű lehet. Ez utóbbi alapozza meg a hamis hír hírként történő megjelenítését. A szerzők meghatározásaiból egyértelműen igazolható, hogy a szatírákat és a paródiákat nem tekintik álhírnek, ugyanakkor nem derül ki egyértelműen, hogy a politikai propaganda az álhírek fogalmi körébe tartozik-e vagy sem.

A szerzők által megállapított fogalmi meghatározások alapján a hamis hírek elnevezés jelentéstartalma miatt a dezinformáció szó alkalmazása célszerű, mert az kifejezi, hogy a hamis hír anyagi vagy politikai haszonszerzésre irányul, s amely kárt okozhat a közérdeknek.

---

²⁷ *How To Spot Fake News*, IFLA (International Federation of Librarian Associations and Institution, <https://www.ifla.org/publications/node/11174>)

²⁸ Andrea RENDA: *The legal framework to address "fake news": possible policy actions at the European Union*, Európai Unió, Brüsszel, 2018., [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/619013/IPOL_IDA\(2018\)619013_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/619013/IPOL_IDA(2018)619013_EN.pdf), 6 – 10.

2.2. A dezinformáció megjelenési formái

A dezinformáció írásának és terjesztésének célja: manipulatív tartalmak megjelenítése, egyének vagy közösségek, társadalmak befolyásolása céljából. A dezinformációs tevékenységeket az egyes szerzők más-más megközelítés alapján csoportosítják. Jacek Borechi a dezinformáció irányultságát három csoportba sorolja.²⁹ Az első csoportba azok a tartoznak, amelyek az egyes befogadók megtévesztésére irányulnak. A második csoport a társadalmi manipulációra irányuló manipulációkat tartalmazza, amely célja az egyes érdekcsoportok követőinek befolyásolása, a harmadik csoportba pedig a kettő kombinációját sorolja. A manipulációs tevékenység három lépését a következőkben határozza meg. 1. A dezinformáció kidolgozásában és közlésében érdekelt fél – hivatalos vagy illegálisan megszerzett dokumentumok alapján – a dezinformációt „kiszivárogtatott” információként tünteti fel, oly módon, hogy az az emberek figyelmét felkeltse. 2. Az érdekelt fél negatív hozzászólásokat csatol a megjelentetett dezinformációhoz, amely alkalmas a befogadók megfélemlítésére. 3. A dezinformáció terjesztésében érdekelt fél a dezinformációt számítástechnikai eszközökkel, azaz automata kommentíró botokkal, vagy trollok segítségével rendszeresen ismétlődve terjeszti az interneten, amelyet a különböző blogok, hírforrások, valamint az ezt támogató média átvesz és terjeszt.³⁰

Fehér Katalin és Király Olga szerzőpáros szerint a régi média, vagyis a hagyományos újságírás álhírekkel kapcsolatos megközelítése ismert, azonban mégsem azonos a jelenkori gyakorlattal és eljárással.³¹ Korábban a dezinformáció a kisközösségi körök számára szólt, amelynek alapja a szóbeszéd, a pletyka, a szenzáció, valamint a pánikkeltés volt. Jelenkorunkban azonban megjelentek az összeesküvés-elméletek, a célirányos propaganda, valamint a hoax és a médiahack, amelyek a tömegmédiában megjelenve befolyásolhatják a befogadókat. Felteszik a kérdést, hogy vajon ezen információk az álhír fogalomkörébe tartoznak-e. Megállapításuk szerint a kérdésre adott válasz nem lehet egyértelmű, mivel ezek az információk,

---

²⁹ LŐRINCZ Virág: *A XXI. századi információs és kiberhadviselés kockázatai*, Budapest, 2019., Nemzeti Közszerzői Egyetem, Nemzetbiztonsági Szakkollégium, 35 – 36.

³⁰ LŐRINCZ Virág: *A XXI. századi információs és kiberhadviselés kockázatai*, Budapest, 2019., Nemzeti Közszerzői Egyetem, Nemzetbiztonsági Szakkollégium, 35 – 36.

³¹ FEHÉR Katalin – KIRÁLY Olívia: *Álhírsülés – a hamis hírek dinamikája a médiában*, Századvég, 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám, 40.
<https://szadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szadveg-84-alhirek-201708.pdf>

mint álhírek esetenként csupán csúsztatásnak minősülnek, illetve bizonyos esetekben pedig az információból tényekkel vagy a történés kontextusából kiemelt részletekkel adnak az információnak eltérő jelentést. Az álhírek tekintetében a lényeges kérdés, hogy mi az álhír célja, illetve mennyire tudja befolyásolni a hírfolyamot és a közbeszédet, s ennek során mennyire képes hatást gyakorolni az adott szándék mentén megjelenő elvárt cselekvésre.

A fentiek értelmezése alapján összefoglaltam a fogalmak jelentéstartalmát. A szóbeszéd: alaptalan híresztelés; a szenzáció jelentéktelen események indokolatlan felnagyítása, hírértékűvé tétele. A pánikkeltés tömeges félelem vagy rémület szándékos okozása vagy kiváltása. Az összeesküvés-elmélet kitalált, meghatározott személyek között létrejövő titkos szövetkezés valamely erőszakos vagy megtévesztő cselekmény véghezvitelére, amely a társadalom több tagját érinti; illetve a propaganda valamely eszme, elmélet tervszerű terjesztése, hirdetése a médiában³². A hoax valóságosnak látszó keretek között mutat be nem létező eseményeket, cselekményeket, míg a mediahack pedig egy, már meglévő médiatartalomba helyez el elgondolkodtató, ténszerűnek tűnő eleme(ke)t, amellyel megváltoztatja az eredeti mondanivalót. A mediahack figyelemfelkeltő hír által hívja fel a figyelmet egy problémára vagy kereskedelmi szolgáltatásra (termékre), annak érdekében, hogy a hír alapján a probléma megoldását leírja vagy a terméket hirdesse.³³

Az internet robbanásszerű megjelenése és elterjedése világszerte megnövelte a nyilvános online kommunikációt, amely bárki számára lehetővé tette a szabad véleménynyilvánítást.³⁴ Az előzőekben említettek szerint hírfogyasztásunk lényegesen megváltozott, mai világunkban preferenciáinknak megfelelően keressük és kapjuk a híreket. Ennek következtében nagymértékben csökkent a professzionális média és az elkötelezetlen vagy elkötelezett véleményformálók közötti különbség, mivel a szabad véleménynyilvánítás joga lehetővé tette a professzionális médiától, vagy más, dezinformációt terjesztőktől való hírek és dezinformáció átvételét és terjesztését. E jelenség befolyásolja a szólásszabadságra, illetve az újságírásra vonatkozó szabályokat, valamint átalakítja az eddig fennálló média gazdasági alapjait. A

---

³² *Magyar értelmező kéziszótár* (a fogalmak sorrendjében): 1300., 1274., 1080., 1062., 1127.

³³ FEHÉR Katalin – KIRÁLY Olívia: *Álhíresülés – a hamis hírek dinamikája a médiában*, Századvég, 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám, 40.
<https://szazadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szazadveg-84-alhirek-201708.pdf>, 40.

³⁴ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019., 97–102.

befogadók ugyanazokat a normasértéseket követik el az interneten, mint a való világban. E jogsértések körben felmerül a személyiségi jogok megsértése, a gyűlöletbeszéd terjesztése, a terrorcselekményekhez való hozzájárulás vagy arra való felhívás, valamint a pornográfia. A dezinformáció terjedése a közvélemény manipulálása által a politikai döntéshozatali folyamatokra is hatást gyakorolhat, amelynek célja, hogy befolyásolják a társadalmi vitákat, valamint a szakpolitikai döntéseket, különösen olyan területeken, mint például a közbiztonság és az egészségügy.³⁵ Számos tagállam intézkedéseket vezet be a választási folyamatok integritásának biztosítása céljából, hogy azok mentesüljenek a dezinformáció befolyásolása alól.³⁶

Egynéhány platform bizonyos, a hagyományos médiához tartozó tevékenységeket is folytat hírgyűjtő és tartalomterjesztő tevékenységgel, amelyhez nem társul a hagyományos média szerkesztői felelőssége és képessége.³⁷ A gazdasági érdekeik e platformokat arra ösztönzik, hogy a hálózati hatások kihasználásával nagyobb felhasználói bázist alakítsanak ki az oldalukon töltött idő meghosszabbításával, amely a minőséget gyengíti a mennyiséggel szemben.³⁸ Így a dezinformáció hatása nemcsak a kormányzati intézményekben, hanem a hagyományos sajtóban való hitet is meggyengítheti. Az Európai Unió megállapítása szerint a dezinformáció hatása nagyobb erejű a gyors változásokkal, illetve a társadalmi és gazdasági különbségekkel rendelkező országok esetében.³⁹ Mindezek mellett a dezinformáció csorbíthatja a tudományba vetett bizalmat is, áltudományos hírek megjelentetésével (pl.: COVID-19 áll-módszerek és áll-gyógyszerek terjesztése).

---

³⁵ *A Bizottság közleménye az Európai Unió Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottságának és a Régiók Bizottságának – Európai Unió megközelítés az online félretájékoztatások kezelésére, COM (2018) 236. final, 2.*

³⁶ Uo. 3.

³⁷ Uo. 4.

³⁸ Uo. 5.

³⁹ Uo. 5.

3. A dezinformáció társadalmi hatásai és szabályozási környezete

3.1. A dezinformáció veszélyei és társadalmi hatásai

3.1.1. A dezinformáció veszélyei

Az internet robbanásszerű fejlődésével, a közösségi oldalak (Facebook, Twitter) mindennapi használatával információs fogyasztási szokásaink megváltoztak.⁴⁰ A világháló programozási szerkezete biztosítja azt, hogy egy-egy forrásból a megfelelő elosztópontokon (hub⁴¹) keresztül számos befogadóhoz jussanak el a hírek és információk. A befogadókat számos személyes és tömegkommunikációs kapcsolati hálózat köti össze, amelyben egy-egy befogadó maga is elosztóponttá válik, így híreket kap, illetve híreket ad át, oszt meg vagy küld meg más befogadók számára.

Az új média ökoszisztémában a befogadókat elárasztja az információk tömeges halmaza, köztük a dezinformáció is, ami megnehezíti számukra a hírek értelmezését, a valós hírek megtalálását, valamint azok minőségének, hitelességének ellenőrzését. A számtalan megjelenő médiatartalom - átláthatatlanságuk okán - a befogadók általi társadalmi, kulturális, gazdasági és politikai fejlemények megértését mind lokális, mind globális szinten befolyásolják, ami hatást gyakorolhat a befogadók viselkedésére és magatartására is. Az új média ökoszisztéma egyre több dezinformációt tartalmaz, ami alapja lehet a társadalmi manipulációnak. Az online platformok átláthatóságának hiánya, illetve a platformok által alkalmazott algoritmusok kockázatkezelés és hatásvizsgálat nélküli alkalmazása fokozhatja a dezinformáció által okozott problémákat, vagyis a befogadók instruálását, a szenzációkeltést, a szélsőséges tartalmak megjelenését, az ilyen jellegű cselekvésre való felhívást, továbbá a kattintásvadász újságírást. A platformok által alkalmazott algoritmusok szerepet játszhatnak az információk megfelelő módú rendezésében, annak érdekében, hogy a befogadó releváns információhoz juthasson. Jelenleg ez nem valósul meg, mivel a platformok saját algoritmusaik alapján jelenítik meg az információkat piaci versenyt folytatva egymással minél több befogadó elérése céljából. Az újságírás tekintetében a megnövekedett és egyre növekvő számú

---

⁴⁰ FÜLÖP Hajnalka: *Álhírek csapdájában – a 8 árulkodó jel*, Képmás Magazin, 2018., <https://kepmas.hu/alhitek-csapdajaban>

⁴¹ Hub – elosztó (angol), forrás: <https://topszotar.hu/angolmagyar/hub>

információ a sajtóba vetett bizalom megrendüléséhez vezethet, valamint hatást gyakorolhat az újságírás fennálló normáinak megváltoztatására, továbbá veszélyezteti a médiapluralizmust.⁴²

A dezinformáció terjesztése érdekében a dezinformáció írói, terjesztői – az 1.2. pontban ismertetett módokon - számos hamis weboldalt működtetnek, hamis profilokat hoznak létre, amelyeken keresztül jogosulatlan adatszerzést, majd az alapján jogosulatlan adatkezelési tevékenységet is végezhetnek. Az egyes online platformok tekintetében így külön figyelmet kell fordítani a természetes személyek személyiségi jogainak, azon belül magánszférájának és személyes adatainak védelmére.⁴³ A magára valamit is adó online oldalaknak nem csupán tájékoztatási, szórakoztatási, oktatási és ügyintézési célt kell, hogy szolgáljanak, hanem egyúttal biztosítaniuk is kell a megfelelő adatvédelmet, az adathalászok, illetve a jogosulatlan hozzáférések ellen.

3.1.2. A dezinformáció társadalmi hatásai

Kuran elmélete szerint a hírek alapján a befogadók saját véleményüket, értékítéletüket a társadalmi nyomás és elvárás hatására meghamisítják vagy megmásítják, illetve a társadalmilag elfogadott véleményt, értékítéletet részesítik előnyben, abban az esetben is, ha az eltér saját, valódi véleményüktől.⁴⁴ Szerinte az egyéni preferencia-hamisítás kölcsönhatásai, illetve társadalmi megsokszorozódása meghatározó társadalmi és politikai következménnyel járhat, mivel azok, akik nem fedik fel elégedetlenségüket, illetve az azt megalapozó tudásukat és ismereteiket, az mások számára is megnehezíti az elégedetlenség kifejezését. Az egyéntől kiinduló folyamat közösségi, azt követően pedig társadalmi szinten történő megsokszorozódása a közbeszédben terjedő ismeretek visszaszorulásához vagy torzulásához vezethet. Kuran

---

⁴² Ld. A Tanács (2020/C 193/06) következtetései a médiatudatosságról a folyamatosan változó világban, 4., 5., 6., 11., 14., 15. pontok,

⁴³ Ld. Az Európai Unió Parlament és Tanács (Európai Unió) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet - GDPR)

⁴⁴ SZVETELSZKY Zsuzsa: *Közösségi kételyek*, Századvég, 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám, <https://szadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szadveg-84-alhitek-201708.pdf>, 28.

véleménye szerint, ha ez megfelelő ideig tart, akkor a közösségnek a változtatás iránti képességét is gyöngíti.⁴⁵

Korunkban az egyének egyidejű kommunikációjának halmaza olyan csoportjellemzőket hozott létre, amelyek korábban nem léteztek, illetve hamis közösségérzetet generálnak.⁴⁶ Szvetelszky szerint sokan úgy gondolják, hogy online kapcsolatrendszerükön keresztül többféle szerepet is betölthetnek, ezáltal úgy érzik, hogy egyre jobban hasonlítanak egymásra, pedig csupán hasonló szokásokat vesznek át egymástól. A dezinformáció tekintetében ez azt jelenti, hogy a preferenciahamisítás révén kialakult dezinformáció az adott csoport vagy közösség által elfogadott véleménnyé vagy értékítéletté válik, függetlenül az egyes befogadók személyes meggyőződésétől.⁴⁷

A Political Capital tanulmánya az Oroszország által alkalmazott dezinformációs stratégia manipulációs kérdéseivel foglalkozik.⁴⁸ A tanulmány megállapításai szerint a dezinformáció terjedése a közvélemény manipulálása által a politikai döntéshozatali folyamatokra is hatással van. Megállapítja, hogy az orosz propaganda az általa megalkotott álhírekkel kínál logikus, és egyetlen észszerű megoldást bemutatni bármely politikailag vagy társadalmilag jelentős, adott nemzetet érintő kérdésre, amellyel egyúttal a befolyásolni kívánt kormányra demokratikus nyomást is helyez. A dezinformációs stratégia célja a nyugati, integrált egység több pólusúvá tétele, illetve az egység meggyengítése, Oroszország saját gazdasági előnyének növelése érdekében. E stratégia kiterjed a demokratikus intézményrendszerekkel szembeni bizalmatlanság keltésére, a nemzetközi szervezetek hitelrontására, valamint adott állam politikai befolyásolására.⁴⁹

Az Európai Unió a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján szintén megállapította, hogy 2015. óta Oroszországból kiinduló, folyamatos és tartós dezinformációs tevékenységek zajlik.⁵⁰

---

⁴⁵ SZVETELSZKY Zsuzsa: *Közösségi kételyek*, Századvég, 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám, <https://szadveg.hu/uploads/media/59888870e25b0/szadveg-84-ahirek-201708.pdf>, 28.

⁴⁶ Uo. 33.

⁴⁷ Uo. 34.

⁴⁸ *How to fight disinformation?* Political Capital Policy Research & Consulting Institute, 2018., https://politicalcapital.hu/news.php?article_read=1&article_id=2331

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ Az orosz forrásoknak tulajdonítható és a keleti stratégiai kommunikációval foglalkozó munkacsoport által 2019 januárja óta dokumentált dezinformációs esetek száma (998) kétszeresére nőtt 2018 ugyanezen

A tevékenység célja az Európai Unió tagállamokon belül a választási részvétel csökkentése, a választói értékítéletek befolyásolása, valamint az Európai Unió legitimitációjának, migrációs politikájának megkérdőjelezése volt.⁵¹ E tény megerősítette az Európai Uniót abban a nézetében, hogy a dezinformációs kampányok hibrid fenyegetést jelentenek az Európai Unió számára. Az Európai Unió a jelentésében nem határozza meg a hibrid fenyegetés fogalmát. A hibrid fenyegetés a hagyományos katonai hadviseléssel és fenyegetéssel (erődemonstráció) szemben „diplomáciai, nemzetbiztonsági, katonai, gazdasági, kiber, információs, pszichológiai” eszközök alkalmazását jelenti. A cél a direkt és indirekt módszerek, illetve eszközök alkalmazásával az államok stratégiai szintű vezetésének, az állam zavartalan működésének megzavarása vagy megdöntése. E körbe tartoznak pl.: „kiberműveletek, média tevékenysége, gazdasági nyomásgyakorlás”.⁵² A dezinformáció szerzőinek tevékenysége arra irányul, hogy a dezinformáció eszközével szélsőséges nézeteket terjesszenek, és kiélezzék a helyi vitákat. A jelentés továbbá azt is megállapítja, hogy az orosz források által alkalmazott dezinformációs taktikákat és módszereket a politikai szereplők is gyakran átvették és alkalmazták.

Ez utóbbi ténymegállapítást az Oxfordi Egyetemen jelenleg is futó Számítástechnikai Propaganda Kutatási Projekt 2019 évi jelentése is alátámasztotta.⁵³ E szerint az automatizált trollok által működtetett internetes dezinformáció a mindennapok részévé váltak a világ számos országában, különösen Oroszországban. A vizsgálat hetven országra, köztük Magyarországra terjedt ki és többek között a cyber-csoportok tevékenységére irányult. Magyarországon csupán a kormányügynökségek esetében találtak bizonyítékot a közösségi média manipulálására, amely ügynökségek a dezinformáció írását és terjesztését emberi alkalmazottakkal, illetve botokkal végeztették.

---

időszakához képest (434),

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019JC0012&from=EN>, 4. lábjegyzet,

⁵¹ *Jelentés a dezinformációval szembeni közös cselekvési terv végrehajtásáról*, Brüsszel, 2019., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019JC0012&from=EN>, 3.

⁵² RESPERGER István: *A válságkezelés és a hibrid hadviselés*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019., https://nbi.uni-nke.hu/document/nbi-uni-nke-hu/Resperger%20Istv%C3%A1n_A%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9s%20%C3%A9s%20a%20hibrid%20hadvisel%C3%A9s.pdf, 23.

⁵³ *The Global Desinformation Order, 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation*, Oxford, University of Oxford és The Computational Propaganda Research Projekt, 2019., 1., 2., 10., 12.

<https://comprop.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/93/2019/09/CyberTroop-Report19.pdf>

Magyarország Európai Unió és NATO⁵⁴ tagország, lényeges pozíciójának fenntartása és megőrzése. A már említett Political Capital tanulmánya leszögezte, hogy a magyar gazdaság függ az Európai Unió forrásoktól, valamint az Európai Unió tagokkal folytatott kereskedelmi tevékenységektől. Magyarország helyzetét is gyengítené, ha dezinformáció alapján az Európai Unió vagy a NATO megítélése, a velük szemben már kialakult bizalom csorbát szenvedne. Az oroszországi dezinformációs tevékenységet pedig nemzetbiztonsági fenyegetésnek tekintette. Magyarország a hibrid fenyegetések elleni fellépés stratégiai célkitűzéseit Magyarország nemzetbiztonsági stratégiában határozta meg.⁵⁵

4. A dezinformáció elleni fellépés jelene és jövője

4.1. A dezinformáció elleni fellépés szabályozási környezete

A közösségi média platformjai működésével kapcsolatban, különösen a szólásszabadság érvényesülése és korlátozása, illetve e platformokon történő nyilvános kommunikáció tekintetében is érvényesülnek az állami szabályozás eszközei.⁵⁶ A szabályozási körben szükséges egyrészt az állami és a magánszabályozás, másrészt az állami szabályozás tekintetében a felhasználók és a platformok jogi felelősségének elhatárolása.

A közösségi média platformok tárhelyszolgáltatóknak minősülnek, mivel a felhasználói tartalmakat saját rendszerükben tárolják, azokat saját algoritmusukkal rendezik, illetve más felhasználók részére elérhetővé teszik.⁵⁷ Ezzel szemben a tartalomszolgáltató az a természetes vagy jogi személy, aki a tárhelyet felhasználva hírt, magazint, zenét, videót, vagy akár számítógépprogramot tesz közzé. A tartalomszolgáltató fogalmi körébe tartozik a médiaszolgáltató. A vonatkozó törvény⁵⁸ meghatározása alapján „médiaszolgáltató: az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely szerkesztői felelősséggel rendelkezik a médiaszolgáltatás tartalmának megválasztásáért, és meghatározza annak összeállítását. A szerkesztői felelősség a médiatartalom kiválasztása és összeállítása során megvalósuló

---

⁵⁴ North Atlantic Treaty Organization – Észak-atlanti Szerződés Szervezete.

⁵⁵ Ld. a Magyarország nemzeti biztonsági stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV.21.) Korm. Határozat.

⁵⁶ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 205.

⁵⁷ Uo. 206.

⁵⁸ Ld. A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény, 1. § 2. pont

tényleges ellenőrzésért való felelősséget jelenti, és nem eredményez szükségszerűen jogi felelősséget a médiaszolgáltatás tekintetében.” A dolgozatomban így következetesen a tárhely- és tartalomszolgáltató (pl.: blogger), illetve ez utóbbi fogalmon belül a médiaszolgáltató (pl.: TV2) kifejezéseket használom.

Az állami szabályozás

A tárhelyszolgáltatók számára előzetes ellenőrzési vagy monitorozási kötelezettség a tartalmakra vonatkozóan nincs megállapítva, azonban a jogsértő tartalmakat, amennyiben az a tudomásukra jut, el kell távolítaniuk a tárhelyről.⁵⁹ Az interneten zajló kommunikációra is alkalmazandók az általános érvényű jogszabályok, azaz a polgári jogi (szerzői jog, a személyiségi- és a személyhez fűződő jogok védelme, az adatvédelem, stb.), a büntetőjogi (gyűlöletbeszéd, rémhírterjesztés), illetve a véleménynyilvánítás korlátozása vonatkozó szabályok.⁶⁰ A közösségi médián keresztül közzétett audiovizuális tartalmak szabályozásának tekintetében az Európai Unió vonatkozó irányelve a meghatározó, amely rendelkezései szerint e tartalmakért a tárhelyszolgáltató nem rendelkezik szerkesztői felelősséggel, ugyanakkor a tagállamoknak biztosítani kell, hogy a joghatóságuk alá tartozó videómegosztó platformok megfelelő intézkedéseket hozzanak a közönség és a kiskorúak védelme érdekében.⁶¹

Bár a fentiekben említett jogi szabályozás a közösségi oldalak tekintetében jogsértések esetén kötelezi a tárhelyszolgáltatót a jogsértő tartalmak eltávolítására, azonban ez nem elégséges a dezinformáció elleni hatékony fellépéshez.⁶² Az Európai Unió 2017 óta ajánlásokat fogalmaz meg a tárhelyszolgáltatók számára a dezinformáció elleni fellépés eredményessége

---

⁵⁹ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 206; *Az Európai Unió Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól ("Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv")*, 14-15. cikk, <https://Európai-Unió-lex.Európai-Unióropa.Európai-Unió/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=HU>; Uo. 229.

⁶⁰ Uo. 206 – 214.

⁶¹ Uo. 209.
Az Európai Unió Parlament és a Tanács 2010/13/Európai Unió irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:HU:PDF>, 1. cikk (1) bekezdés

⁶² KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 229.

érdekében. Ennek körében az Európai Unió alapvetően a tárhelyszolgáltatók számára önszabályozást javasol konkrét közösségi és tagállami kodifikációval szemben, valamint elvárja a tárhelyszolgáltatóktól az előrelátó és kezdeményező tevékenységet és fellépését a dezinformációval szemben, a tagállamoktól pedig a tárhelyszolgáltatók működésének szigorúbb ellenőrzését. A már említett magas szintű munkacsoport 2019-től vizsgálja újra a bevezetett önszabályozási intézkedések hatékonyságát, és annak tükrében tesz javaslatot az álhírek elleni fellépés kérdésében.⁶³

A magán- vagy önszabályozás

A magán- vagy önszabályozás esetében a tárhelyszolgáltató tulajdonosi jogosultsága, illetve a tartalomszolgáltatókkal kötött szerződése határozza meg a tartalomszolgáltatók által a platformon közzétett tartalmak nyilvánosságra hozatalát, elérhetőségét, vagy annak tiltását.⁶⁴ Az állami szabályozás ugyan ösztönzi a tárhelyszolgáltatókat az önszabályozás kialakítására, azonban a tárhelyszolgáltatóknak nem érdeke az állami beavatkozás kiterjesztése, leginkább gazdasági érdekeik megóvása érdekében. Ugyanakkor a tárhelyszolgáltatónak lényeges, hogy a tartalomszolgáltatók bizalma fenn- és megmaradjon, s ennek megfelelően a tárhelyszolgáltatónak sem érdeke sértő vagy jogellenes közlések megjelenítése a platformon. E két látszólag ellentétes érdek eredményezi azt, hogy a tárhelyszolgáltatók önszabályozása az állami szabályozáshoz képest egyes esetekben szigorúbb, más esetekben pedig megengedő jellegű.⁶⁵ A tárhelyszolgáltatónak a tartalomszolgáltatókkal szembeni szólásszabadság korlátozásának jogi alapja a megkötött szerződésen alapul. Ám e szerződések „blankettaszerződésnek” minősülnek, azaz megváltoztatására egyedül és egyoldalúan a tárhelyszolgáltató jogosult, tekintettel arra, hogy a tartalomszolgáltató a szerződés megkötésekor magánszabályozás hatálya alá kerülve elfogadja az általános szerződési feltételeket.⁶⁶ Az előzőeknek megfelelően a dezinformáció terjedésének megakadályozása tekintetében jelenleg sem az állami, sem a tárhelyszolgáltatók önszabályozása nem elégséges. Mint fent említettem a tartalomszolgáltatók közötti egyéni jogviták rendezésére a hagyományos,

---

⁶³ Uo. 230.

⁶⁴ Uo. 231–232.

⁶⁵ Uo. 233.

⁶⁶ Uo. 235.

azaz az offline világban alkalmazott jogi eszközök alkalmazhatók, azaz polgári jogi vagy büntető jogi úton érvényesíthetők, perelhetők. E tekintetben a tartalomszolgáltatók ugyanazon jogi eljárásoknak vethetők alá. A tárhelyszolgáltató jogi felelőssége összetettebb kérdés, mivel a tárhelyszolgáltató nem közvetlenül felelős a tartalomszolgáltató által a tárhelyen történő információ megjelentetéséért, ugyanakkor jogsértő információ megjelentetése esetén köteles azt eltávolítani. Felelőssége akkor állapítható meg, ha a tudomására jutott jogsértő információkat nem távolítja el weboldalról, vagy ha az általános szerződési feltétel egyébként tisztességtelen.⁶⁷

4.2. Az Európai Unió fellépése a dezinformációval szemben

Cselekvési terv

Az Európai Unió 2018-ban cselekvési tervet állított össze a dezinformációs fenyegetés felismerése és kiküszöbölése érdekében.⁶⁸ A cselekvési terv kidolgozásának indoka egyrészt a már említett oroszországi dezinformációs stratégia és álhírek elleni védelem volt az Európai Unió választások megóvása céljából, másrészt az Európai Unió demokratikus rendszereinek védelme és a félretájékoztatással szembeni küzdelem érdekében. Definíciója alapján a dezinformáció „olyan igazolhatóan hamis vagy félrevezető információkra utal, amelyeket gazdasági haszonszerzés vagy szándékos megtévesztés céljából állítanak elő, hoznak nyilvánosságra és terjesztenek, és amelyek kárt okozhatnak a közérdeknek.” A közérdeknek való károkozás tipikus példája a közjavakban való károkozás, azaz az uniós polgárok egészségét, környezetét és biztonságát fenyegető dezinformáció általi befolyásolás. A cselekvési terv kizárta e körből a véletlen tévedést, a szatírárt és a paródiát, valamint az elfogult híradást és kommentárt. A Cselekvési tervben foglalt feladatok azokra a dezinformációs tevékenységekre irányultak, amelyek a meglévő uniós vagy tagállami jog szempontjából alapvetően nem minősíthetők jogellenesnek.⁶⁹ Megállapításai szerint a dezinformációs akciók gyakran hibrid hadviselés keretei között zajlanak, illetve kibertámadások és hálózatok feltörésével járnak együtt. „A kibertámadások például érzékeny adatok gyűjtése és

---

⁶⁷ Uo. 205.

⁶⁸ *Közös Közlemény az Európai Unió Parlamentnek, az Európai Unió Tanácsnak, az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottságának és a Régiók Bizottságának, Cselekvési terv a félretájékoztatással szemben,* [http://data.consilium.Európai Unióropa.Európai Unió/doc/document/ST-15431-2018-INIT/hu/pdf](http://data.consilium.Európai%20Unióropa.Európai%20Unió/doc/document/ST-15431-2018-INIT/hu/pdf)

⁶⁹ Uo. 1–2.

kiszivárogtatások, illetve manipulált kiszivárogtatások előkészítése céljából végrehajtott célzott behatolások, közösségimédia-fiókok feletti irányítás átvétele, bot-vezérelt közösségimédia-fiókok fenntartása, valamint például a műsorszolgáltató cégek vagy a választási bizottságok által használt informatikai rendszerek működésének megzavarása formájában valósulhatnak meg.” A dezinformáció mögött állhatnak tagállamon belüli, illetve kívüli személyek, szervezetek, államok vagy államilag finanszírozott szervezetek is.⁷⁰

Az Európai Unió a 2019. évi Európai Unió parlamenti választások, illetve a 2020-ban közel ötven államban közelgő elnökválasztás, országos, regionális és helyi képviselő választás biztosítása érdekében már 2018-ban javasolta a tagállamoknak, hogy indokolt esetben szankcionálják a választások eredményei befolyásolása érdekében jogellenesen folytatott személyes adatfelhasználást, illetve olyan intézkedések megtételét, amelyek a választási rendszerek és infrastruktúrák védelmének megőrzéséhez szükségesek.

A dezinformáció fontos eszköze a közösségi média azáltal, hogy a dezinformáció a jogosulatlanul megszerzett személyes-adatok felhasználásával a kiválasztott személyek részére kerül megküldésre azzal a céllal, hogy befolyást gyakoroljanak rájuk. Ugyanakkor a dezinformáció megvalósulhat magáncélú üzenetküldő szolgáltatásokon keresztül is. A Cselekvési terv a dezinformáció eszközeiként nevesíti a hamis vagy hasított dokumentumokat, az automata szoftvereket (botok), a közösségi médiában megjelenő viták felerősítésére szolgáló trolltámadásokat.⁷¹

A dezinformáció elleni fellépés érdekében az Európai Unióval együttműködött valamennyi tagállam, valamint az Európai Unió keleti és déli szomszédságában lévő országok. A kérdés kezelését célzó stratégia kidolgozását az Európai Unió Külügyi Szolgálat keretén belül létrehozott speciális stratégiai kommunikációs munkacsoport végezte. A munkacsoport feladata az uniós szakpolitikák kommunikálása és megismertetése, az általános médiakörnyezet megerősítése az Unió keleti szomszédságában fekvő országokban, továbbá az Oroszország által alkalmazott dezinformáció előre jelzése, illetve a dezinformáció előállítási és terjesztési technikáinak tanulmányozásával az uniós fellépés, valamint a kezelésére szolgáló erőforrások fejlesztése. A dezinformáció kezelése érdekében a Szolgálaton belül további két munkacsoport

---

⁷⁰ Uo. 3–4.

⁷¹ Uo. 5.

került létrehozásra: a nyugat-balkáni, valamint a közel-keleti, az észak-afrikai és az arab-öbölbeli országokkal foglalkozó munkacsoport.⁷²

Az Európai Unió álláspontja szerint a dezinformáció kezelése politikai eltökéltséget és egységes fellépést kíván meg a tagállamoktól. E tevékenységbe szükséges bevonni a tagállami „hibrid fenyegetések elleni küzdelemért, a kiberbiztonságért, a hírszerzésért és a stratégiai kommunikációért, az adatvédelemért, a választásokért, a bűnüldözésért és a médiaügyért felelős hatóságokat”, továbbá más harmadik országokat is. A dezinformációval kapcsolatban a Cselekvési terv négy fő feladatokat határozott meg: 1. az uniós intézmények képességfejlesztése a dezinformáció észlelése, elemzése és leleplezése területén; 2. a dezinformáció elleni koordinált és egységes fellépés az államok részéről; 3. a magánszektor mozgósítása; 4. a médiatudatosság növelése és a társadalom dezinformációkkal szembeni érzékenységének fejlesztése.

A Cselekvési terv alapján az Európai Unió Helyzetelemző Központ értékeli és elemzi a fenyegetéseket; kialakításra került egy valós idejű riasztási rendszer, amely kapcsolódik a napi huszonnégy órában működő szolgálatokhoz (pl.: Európai Unió Külügyi Szolgálat). Az online platformok, az oldalaikon megjelenő hirdetőik, illetve a reklámpiac szereplői alapvető szerepet játszanak a dezinformációból fakadó problémák kezelésében. Az Európai Unió megállapította, hogy ezek a szereplők nem léptek fel hatékonyan a dezinformáció kezelés érdekében, s ennek megfelelően az Európai Unió 2018. szeptemberében közreadta a félretájékoztatásról szóló gyakorlati kódexet.⁷³ Az Európai Unió a médiatudatosság, illetve a dezinformáció felismerésének fejlesztése érdekében számos konferenciát, szemináriumot és sajtótájékoztatót tartott, továbbá 2018. márciusában megrendezésre került a „médiaműveltség Európai Unió hete”.

A dezinformáció visszaszorítását célzó uniós gyakorlati kódex

A dezinformáció visszaszorítását célzó uniós gyakorlati kódex⁷⁴ (a továbbiakban: Kódex) végleges változatát a platformok (pl.: a Facebook, a Google, a YouTube és a Twitter), a

---

⁷² Uo. 6.

⁷³ Uo. 6–9.

⁷⁴ *Code of Practice on Disinformation*, European Commission, 2018., https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=54454

szoftvergyártók (pl.: Mozilla) 2018. október 16-án írták alá.⁷⁵ A Kódex aláírói, illetve az aláíró szakmai szervezetek vállalták, hogy végrehajtják a kódexben meghatározott intézkedéseket, oly módon, hogy egyrészt a kódex alkalmazása valamennyi aláíró esetében az azon államokban nyújtott szolgáltatásokra korlátozódik, amelyek az Európai Unió Gazdasági Térség szerződő fele, másrészt tevékenységük megfelel az uniós és nemzeti versenyjognak. Az előzőeknek megfelelően a Kódex szabályait a hatályos uniós és tagállami jogszabályok keretei között kell alkalmazni, illetve a Kódex szabályai nem értelmezhetőek úgy, hogy azok felváltják vagy értelmezik a hatályos jogi kereteket. A kódex meghatározza azokat a jogszabályokat, amelyek betartása különösen jelentőségteljesek, valamint felhívja a figyelmet az Európai Unió és az EJEB vonatkozó gyakorlatának vonatkozó gyakorlatára.⁷⁶

A Kódex a célok között – a teljesség igénye nélkül - felsorolja a dezinformáció ellenőrzésének beépítését a szolgáltatási folyamatokba, a dezinformáció elleni stratégiák végrehajtását, az EJEE 10. cikkével összhangban történő technikai beruházások célul való kitűzése, valamint olyan intézkedések meghozatalát, amelyek lehetővé teszik a tényellenőrző tevékenységet a magánszféra megsértése nélkül.⁷⁷ A Kódex a kötelezettségvállalások tekintetében meghatározza a reklámelhelyezések ellenőrzését, a politikai hirdetések és témafókuszú hirdetések átláthatóságának biztosítását, a szolgáltatások integritását, valamint a tudatos fogyasztói viselkedések megerősítését, azaz az aláírók nem törölhetik a jogszerű tartalmakat azon az alapon, hogy azokat valamely más felhasználó „hamisnak” talál.⁷⁸

Az aláírók kötelezettséget vállaltak arra is, hogy Kódex eredményességének mérésére és nyomon követése érdekében évente jelentés készítenek az Európai Unió számára a dezinformáció elleni fellépéssel kapcsolatos munkájukról, oly módon, hogy abba harmadik fél is betekintést nyerhessen. A jelentések összesítését a hirdetőik esetében a World Federation of Advertisers - Hirdetők Világszövetsége, a reklámügynökséges esetében az European Union

---

⁷⁵ *Code of Practice on Disinformation*,
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

⁷⁶ *Code of Practice on Disinformation*, European Commission, 2018., 2–3.
https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=54454,
Az Európai Unió Alapjogi Chartája, EJEE, 2000/31/EK irányelv, különösen 12–15. cikke, általános adatvédelmi rendelet (GDPR), 2005/29/EK irányelv, 2006/114/EK irányelv

⁷⁷ Uo. 3–4.

⁷⁸ Uo. 4–7.

Association of Communication Agencies - Kommunikációs Ügynökségek Európai Unió Szövetsége végzi.⁷⁹

A fentiek alapján az Európai Unió elkészítette a 2019. évi jelentést.⁸⁰ A jelentés megállapította, hogy az aláírók erőfeszítéseket tettek a vállalt kötelezettségeiknek megfelelően a dezinformáció kiküszöbölése érdekében. E mellett a jelentés megállapította azt is, hogy a Kódex a hatálybalépése előtti időszakhoz képest előrelépést jelentett, azonban szükség van e tárgykörben további komoly lépések megtételére. A Kódex, mint „önszabályozási” szabvány lehetőséget biztosított az aláírók számára a dezinformációval kapcsolatos politikájuk fejlesztésére. Az aláírók intézkedései a fogyasztók megerősítése tekintetében elmaradtak a Kódexben meghatározott kötelezettségvállalásuktól. Az Európai Unió szerint a Kódex aláíróinak jelentései jelzés értékűek abban a tekintetben, hogy a platformok és más érdekeltek (a tényellenőrök, a kutatók, a civil társadalom és a nemzeti hatóságok) közötti közös erőfeszítések némileg fokozódtak, azonban az adatok és keresőeszközök kutatóközösség számára történő rendelkezésre bocsátása továbbra is önkényes. Megállapításra került, hogy az aláírók és a tényellenőrök együttműködése eseti, illetve nem fedi le a tagállamok egészét. Az Európai Unió kijelentette, hogy a befogadók nagyszámú dezinformációnak való kitettsége miatt a Bizottság világos és átfogó intézkedéscsomag megvalósításán dolgozik az Európai Unió értékek és a demokratikus rendszerek védelmének biztosítása érdekében.

Az Audiovizuális Médiaszolgáltatásokat Szabályozó Hatóságok Európai Unió Csoportját (a továbbiakban: ERGA⁸¹) az Európai Unió Bizottsága 2014-ben hozta létre.⁸² Az ERGA feladatait az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv (a továbbiakban: AVMS) irányelv állapította meg.⁸³ Az AVMS irányelv értelmében az ERGA a következő feladatokat látja el: 1. biztosítja az AVMS irányelvben

---

⁷⁹ Uo. 7–9.

⁸⁰ *Annual self-assessment reports of signatories to the Code of Practice on Disinformation 2019*, https://ec.Európai_Unióropa.Európai_Unió/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019

⁸¹ ERGA – Európai Unió European Regulations Group for Audiovisual Media Services

⁸² Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32010L0013>

⁸³ AVMS irányelv: 30b. cikk (1) bekezdés

foglaltak végrehajtását valamennyi tagállamban; 2. a tapasztalatok alapján kidolgozza a médiaszabályozására vonatkozó Európai Unió szabályozási kereteket; 3. tagjaival való együttműködési feladatok ellátása, továbbá a tagállamok tevékenységének segítése, valamint 4. a Bizottság kérésének és munkájának elősegítése érdekében vélemények, ajánlások kibocsátása a hatáskörébe tartozó feladatok tekintetében. Az ERGA tagjai a tagállamok által kinevezett képviselőkből állnak.⁸⁴

Az ERGA a Bizottság felkérésének megfelelően nyomon követte a Kódex aláírói által tett vállalások teljesítését, illetve az előzők mellett az önellenőrzési jelentések alapján véleményt bocsátott ki.⁸⁵ Az ERGA jelentése szerint a tagországok együttműködése alapján növekedett a reklámellenőrzések alapján kiszűrt kattintásvadász oldalak, a politikai hirdetések címkével való megkülönböztetésének, valamint a félrevezető és megtévesztő híreket tartalmazó fiókok megszüntetésének száma. Megállapítja, hogy a Kódex az aláíró felek számára egyedülálló és innovatív eszközt jelent a dezinformációk elleni fellépéshez, ugyanakkor a Kódex tartalmának tekintetében néhány – a felmerült hiányosság vonatkozásában – kiegészítést, módosítást javasol. Megállapításai: 1. a Kódex alapján történő tárhely- és tartalomszolgáltatók általi jelentés saját elhatározáson és önszabályozáson alapul, mégis szükséges e beszámolók független szakértők általi ellenőrzése; 2. a Kódex intézkedései tartalmi és szerkezeti szempontból túl általános jellegűek, így a szolgáltatóknak lehetőséget teremt arra, hogy az intézkedéseket csupán részben vagy részlegesen hajtsák végre; 3. szükséges az aláírók körének bővítése (pl.: Tik-Tok – kínai üzemeltetésű tartalomszolgáltató), vagyis a nem csupán Európai Unió joghatóság alá tartozó szolgáltatók bevonása.⁸⁶

A fenti megállapítások alapján az ERGA szükségesnek találja - a dezinformáció elleni félelés hatékonyabbá tétele érdekében - a következő lépések megtételét: 1. valamennyi platformnak azonos és egységes kötelezettségvállalásokat kell megtennie és teljesíteni, sajátosságaik figyelembevételével; 2. meg kell újítani a Kódex intézkedéseit, valamint meg kell határozni a platformok által tett jelentés struktúráját; 3. szükséges fő teljesítménymutatók

---

⁸⁴ AVMS irányelv: 30. cikk (5) bekezdés

⁸⁵ *ERGA Report on disinformation: Assessment of the implementation of the Code of Practice*, <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2020/05/ERGA-2019-report-published-2020-LQ.pdf>, 4-5.

⁸⁶ Uo. 1–3.

(KPI-k) alkalmazása. Ennek érdekében az ERGA arra bátorította a Kódex aláíróit és az Európai Unió Bizottságát, hogy az előzőekben említettek alapján módosítsák a Kódexet.

E mellett az ERGA javasolta, hogy kerüljön kidolgozásra egy, az Európai Unió aktív online platformok körére alkalmazandó szabályozás (rendelet). A szabályozás lehetővé tenné az Európai Unió Bizottsága, valamint felhatalmazás alapján a nemzeti hatóságok számára meghatározott célú monitoring tevékenység végzése. A közös szabályozás alapján a nemzeti jogalkotók meghatározhatják a szabályok betartására vonatkozó végrehajtási eszközök körét és jellegét. Az előzőek mellett a szabályozás lehetővé teszi az egységes elvek és fogalmak meghatározását, egységes megközelítést, a platformok általi információszolgáltatás javítását, illetve adatkészletek elérését, a tényellenőrök és a platformok együttműködését, valamint a fogyasztói panaszok kezelésének mikéntjét. Végül az ERGA javasolta médiaműveltségi kampányok megrendezését valamennyi tagállamban, valamint egy közös obszervatórium (megfigyelő központ) létrehozását.⁸⁷

A fentiek alapján megállapítható, hogy az ERGA a jelenlegi önszabályozási modell helyett, a társszabályozást tekinti hatékonyabb eszköznek az online dezinformációk elleni fellépés tekintetében, amellett, hogy az önszabályozási eszközöket is fenn kívánja tartani.⁸⁸

A Nemzetközi Tényellenőrző Hálózatot (a továbbiakban: IFCN⁸⁹) a Poynter Média tudományi Intézet (Poynter Institute for Media Studies), mint újságírói iskola hozta létre 2015-ben. Az IFCN a párton kívüli civil szervezetek ernyőszervezete.⁹⁰ Az ernyőszervezet úgy jött létre, hogy az alábbiakban meghatározott témában több párttól független szervezetet egyesített, azonos ideológiai meggyőződésük alapján. Az Alapszabály alapján az IFCN célja a dezinformáció okozta károk csökkentése, a dezinformációval kapcsolatos tényellenőrző tevékenység előmozdítása, valamint a tisztesség és pontosság elvének fenntartása a nyilvános vitákban. A tevékenységi egyesülés az IFCN által kibocsátott Elvi Kódex aláírásával jött, jön létre. A szervezet tagjai közé tartozik Afrika, Ázsia, Közel-Kelet és Észak-Afrika, Latin-Amerika és Észak-Amerika aláíró országai. Az IFCN a tényellenőrző szervezeteknek az Elvi

---

⁸⁷ Uo. 4–5.

⁸⁸ Uo. 3–4.

⁸⁹ International Fact Checking Network

⁹⁰ *Bylaws of the International Fact-Checking Network*,
<https://drive.google.com/file/d/1DG3-HGKeqQpMKwoh6wSjL2i0fH6xysj6/view,1-2>.

Kódex szabályainak betartása alapján évente tanúsítványt bocsát ki. A tanúsítvány azoknak a jogszabály alapján létrehozott szervezetek számára adható ki, akik rendszeresen párton kívüli állásfoglalásokat tesznek közzé, illetve akik elsősorban meghatározó személy vagy szervezet közérdekű tényközlésekről ad megbízható, pontos és elfogulatlan szöveges, vizuális vagy egyéb formátumban megjelenő tájékoztatást, szigorúan ellenőrzött bizonyítékok megléte alapján.⁹¹

A tényellenőrzés középpontjában a dezinformációk azonosítása és kezelése áll. A tényellenőrök elsődlegesen a hamis állításokat vizsgálják, különösen, amelyeknek tényleges valóság alapjuk nincs, illetve amelyek időszerűek, és fontosak az átlagember számára. A tényellenőrök vizsgálódásukat nem terjesztik ki a nem releváns, a tévedésen alapuló, a pontatlan hírekre, valamint a hamis hirdetésekre. A dezinformációk vizsgálata, majd az azt követő azonosítás pl.: a Facebook felhasználói visszajelzései alapján kerül sor. Amennyiben egy tényellenőr egy tartalmat részben vagy egészében hamisnak talál, akkor az elsődlegesen alacsonyabb besorolási kategóriában, kevésbé kiemelten helyen jelenik meg a platformon. Ezzel szemben azok a webhelyek és oldalak, amelyek ismétlődő jelleggel osztanak meg dezinformációkat korlátozás alá kerülnek vagy meghatározott időszakra történő felfüggesztés retorziójában részesülnek.⁹² Az IFCN a fentiek alapján tizennégy tagállam részvételével, tizenegy nyelven működő honlappal létrehozta az Európai Unió tényellenőrző ágát.

4.3. A médiatudatosság fejlesztése

A dezinformáció elleni fellépéshez kiemelten fontos a társadalom digitális készségeinek fejlesztése. E készségek elsajátítása és fejlesztése gyermekkortól kezdődően az embert egész élete során végigkíséri tekintettel a digitális technológiák rohamos fejlődésére, az eszközök folyamatos megújulására, illetve új eszközök létrehozására. E képesség- és készségfejlesztés a társadalom valamennyi tagját érinti, tekintettel arra, hogy esetenként maguk a szülők vagy a tanárok sincsenek e képességek birtokában.

Az Európai Unió Bizottsága 2018-ban rendezte meg oktatási csúcskonferenciáját, amely keretében javaslatot tett „Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák

---

⁹¹ *Commit to transparency — sign up for the International Fact-Checking Network's code of principles*, <https://www.ifncodeofprinciples.poynter.org/>

⁹² *Checking on Facebook*, <https://hu-hu.facebook.com/business/help/2593586717571940>

Európai Unió referenciakerete” módosítására, amely meghatározza azokat az ismereteket és készségeket, beleértve a digitális készségeket is, amelyre az egyéneknek az életük során szüksége van. Az Európai Unió ennek megfelelően 2018-ban bocsátotta ki a digitális oktatási cselekvési tervét.⁹³ A cselekvési tervben foglalt feladatok az alapoktatási és a szakképzési rendszerekre, illetve az iskolákra, a szakoktatásra és képzésre, valamint a felsőoktatásra tejed ki.⁹⁴ A szakpolitikai elvként a kiváló minőségű oktatást, a digitális készségek fejlesztését, valamint az innováció megvalósítását az oktatási intézményekben határozta meg. A cselekvési terv a bevált digitális oktatási gyakorlatok felhasználását tekinti célnak, amely nem csak az oktatásban tevékenykedőkhöz, hanem vállalkozásokhoz, kutatókhoz, illetve nem formális oktatási tevékenységet nyújtóknak is szól.

A cselekvési terv a fenti körben három prioritást határoz meg: 1. a digitális technológiák magas kihasználtságát az oktatásban, beleértve a tanulási tevékenységet is, 2 ennek révén megfelelő digitális készségek és kompetenciák kialakítása, valamint 3. az oktatás javítása.⁹⁵ A prioritások alapján a cselekvési terv kiemeli a méltányosság és az oktatás minőségbiztosításának fontosságát az oktatás terén, amely az infrastruktúrához való hozzáféréssel érhető el, így csökkentve a digitális szakadék meglétét a gyermekek körében. Az oktatók tekintetében elengedhetetlenül fontosnak tartja az oktatók „összekapcsolását”, azaz az egymástól való tanulási tevékenység oktatók általi elsajátítását. Az innovációval kapcsolatban lényegesnek tekinti az iskolák azonos felszereltségét, az oktatók megfelelő képzettségét a digitális oktatás érdekében. Az Európai Unió az Erasmus+ programot nevesíti a társaktól való tanulás lehetőségeként. A cselekvési terv megállapításai szerint a következő lépések megtétele szükséges a digitális oktatás minőségi megalapozottságához: az internet-hozzáférések különbségeinek megszüntetése, az általános és szakképző iskolák digitális felkészültségének támogatása, valamint a digitálisan tanúsított képesítések érvényességének elismerése, illetve az erről szóló okiratok több nyelven történő lefordítása. A digitális kompetencia fogalmi körébe sorolja a digitális technológiák magabiztos alkalmazását, valamint az eszközökön megjelenő

---

⁹³ *A Bizottság közleménye az Európai Unió Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottságának és a Régiók Bizottságának a digitális oktatási cselekvési tervről,*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=EN>

⁹⁴ Uo. 1–4.

⁹⁵ Uo. 6–11.

tartalmaknak kritikus gondolkodásmóddal való megközelítését. A digitális kompetenciakeret öt területet ölel fel, mint az információ- és adatkezelési jártasság, a kommunikáció és együttműködés, a digitális tartalom és annak előállítása, valamint a problémamegoldás. Az Európai Unió a kompetenciakeretet az oktatók számára állította össze annak érdekében, hogy az oktatók a digitális modellek kidolgozásakor ezeket az elemeket foglalják bele oktatási anyagaikba.

A dezinformációval kapcsolatban a Régiók Európai Unió Bizottsága is bocsátott ki cselekvési tervet 2020-ban.⁹⁶ Az oktatás körében javasolta, hogy a tényellenőrző hálózaton keresztül az Európai Unió bocsásson ki a dezinformációk kezelésére vonatkozó iránymutatást, amely egyrészt segíti az oktatási intézményeket, másrészt a helyi önkormányzatokat az ismeretterjesztés és ismeretszerzés közvetítésében. Javaslati körében megjegyzi, hogy a legfiatalabb gyermekek körében fejleszteni kell a tények elemzési, a kritikus gondolkodási készségeket, illetve a gyermekeket meg kell tanítani a kapott információk szembeállítására vonatkozó eljárásokat.

A dezinformációkkal kapcsolatba az Európai Unió tovább erősíti a felnőttek és fiatalok ellenálló képességét a következők szerint.⁹⁷ A médiaműveltségi szakértői csoportot a Bizottság irányítja, így a Bizottságnak lehetősége van kísérleti projektek támogatására. A Bizottság számos olyan kezdeményezést támogat (Pl.: Erasmus+), amelyek célja, hogy a fiatalok és a felnőttek digitális környezettel kapcsolatos kritikus tudatosságát ösztönözzék. Az Európai Unió álláspontja szerint ez segíti elő a médiaműveltség kompetenciájának kialakulását. A tagállamok az Európai Unió digitális készségekkel és kompetenciákkal foglalkozó munkacsoportja révén megosztják tapasztalataikat, amely tevékenység elősegíti a bevált gyakorlatok megismerését és alkalmazását az Európai Unió egész területén. E mellett az Európai Unió arra ösztönzi a tagállamokat, hogy fordítsanak nagyobb erőforrást a kritikus gondolkodás és médiaműveltség képességeinek kialakítására, továbbá ezeket építsék be oktatási politikájukba.

---

⁹⁶ *A Régiók Európai Unió Bizottságának véleménye – Cselekvési terv a dezinformációval szemben*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019IR1053&from=EN>, 35-36. pont

⁹⁷ *Európai Unió Bizottság: Európai Unió megközelítés az online félretájékoztatás kezelésére*, COM (2018) 236 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0236&from=HU>,

5. A dezinformációra vonatkozó meglévő jogi szabályozás

A dezinformációra vonatkozó jogi szabályozás alapját az Alkotmánybíróságnak a szólásszabadsággal kapcsolatos határozatai képezik. A magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás körében tett bizonyíthatóan hamis tények, azaz a dezinformációk nem állnak alkotmányos védelem alatt.⁹⁸ Az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatai alapján adott tény közlése a véleménynyilvánítás eszközének minősül, így az utólag hamisnak bizonyult tény esetében a jogi felelősségre vonás keretében indokolt a felróhatóság, valamint a joghátrányok mértékének vizsgálata, különösen, ha a véleménynyilvánítás közéleti vita kapcsán hangzott el.⁹⁹ Az Alkotmánybíróság e mellett megállapította, hogy bár az alkotmányos védelem a véleménynyilvánítás körében tett valótlan tényállításokra nem terjed ki, mégis a jogi felelősség megállapítása során az ügy összes körülményeit figyelembe kell venni.¹⁰⁰ Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a közéleti véleménynyilvánítás gyakorlóját a védelem akkor is megilleti, ha azokat tényekkel nem tudja alátámasztani, akkor, ha a véleményt kifejtő nem tudott az információ hamis igazságtartalmáról, továbbá ha az információra vonatkozóan a foglalkozási körébe tartozó körültekintést sem mulasztotta el. Ezekben az esetekben a hangsúly a tudattartalomra alapul.¹⁰¹ Az Alkotmánybíróság a valótlan állítások védelmét kampány időszakban kitágítja, tekintettel arra, hogy így kívánja biztosítani a választók számára a minél szélesebb körű tájékoztatást. Ez azt jelenti, hogy az Alkotmánybíróság a választási kampány során tett valótlan tényállításokat alkotmányosan védetnek tekinti, illetve nem alkalmazza a tényállításra vonatkozó bizonyíthatósági vagy egyéb tesztjeit.¹⁰² Az Alkotmánybíróság tehát úgy ítéli meg, hogy a demokrácia számára hasznos lehet, ha a közéleti vitákban néhány valótlan vagy sértő állítás is szerepet játszhat, annak érdekében, hogy a közéleti szereplő a lehetséges szankcióktól tartva öncenzúrát ne

---

⁹⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]

⁹⁹ Uo. [50]

¹⁰⁰ 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [74]; 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [34]

¹⁰¹ 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [95], 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]

¹⁰² SMUK Péter: *Szólásszabadság a választási kampányban – túl a kampányfinanszírozáson*. In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 4*. Budapest, Wolters Kluwer, 2017., 492.

alkalmazzon.¹⁰³ Ennek azért van jelentősége, mert a választók számára az is információértékkel bírhat, hogy az adott jelölt a valótlan állítással szemben hogyan védi meg magát. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban leszögezte, hogy “ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkoznak, akkor – még ha kijelentő módon fogalmazták meg is őket – vélelmezhető, hogy a választópolgárok a közléseket véleményként értékelik.”¹⁰⁴ Megjegyezi ugyanakkor a Testület, hogy a választási kampányt védő joggyakorlata nem jelenti azt, hogy a jelöltek bármilyen jelentőségű valótlan állítást terjesszenek egymásról. Tehát minél közvetettebb módon kapcsolódik a tényállítás a jelölt múlt vagy jövőbeli politikájára, akkor helye lehet a tényközlő személy felelősségre vonására.¹⁰⁵ Koltay András az Alkotmánybíróság előző állásfoglalásával kapcsolatban megjegyzi, hogy a Testület által elvárt szükséges gondosság megléte esetén is felhozható az az ellenérv, hogy a valótlan tényállítások a választási eljárásról szóló törvény viszonylatában már nem személyiségi jogsértést, hanem a választók félrevezetését eredményezhetik.¹⁰⁶ Az Alkotmánybíróság határozataiban foglalt jogértelmezések a polgári-, a büntető- és a közigazgatási jog szabályozásaiban megjelenő, a dezinformáció elleni fellépés mikéntjére is irányadó.

5.1. Polgári jogi szabályozás

A közösségi médiában a platformokon zajló kommunikációra az általános hatályú jogszabályok vonatkoznak. E körbe tartoznak az adatvédelemre, a szerzői jogra, valamint a személyiségi jogra vonatkozó szabályok.¹⁰⁷

Személyiség és magánszféra védelem

A dezinformációval kapcsolatban a személyiségi jogvédelem célja az egyén külső megítélése negatív befolyásolásának, illetve jogellenes rágalmozásának megakadályozása,

---

¹⁰³ Szikora Tamás: *A negatív politikai kampány*. In: Koltay–Török i. m. (113. l.) 510.

¹⁰⁴ 3107/2018. (IV. 9.) AB hat., indokolás 25. bekezdés

¹⁰⁵ Uo., 29. bekezdés

¹⁰⁶ Koltay András: *A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme*. Pázmány Law Working Papers 2019/4., 16.

¹⁰⁷ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 207.

valamint a magánélet, magánszféra védelme a szólásszabadsággal szemben.¹⁰⁸ A hírnév- és becsületvédelem óvja az egyént, hogy a nyilvánosság előtt megjelenő vélemény ne rombolja le alaptalanul az egyénről kialakított külső képet valótlan tényállításokkal. A hírnév- és becsületvédelem a közszereplőket is megilleti, velük szemben azonban a közügyekben folytatott vita nyilvánosságának védelme fontosabb közérdeknek minősül, ennek megfelelően e körben a személyiségi jogvédelem kevésbé érvényesül a szólásszabadsághoz képest.¹⁰⁹

Bár a hírnévvédelem szabályai a közösségi média platformokon is érvényesülnek, azonban a platformok esetében nincs szerkesztői felügyelet a közlések tekintetében, így bárki szabadon formálhat véleményt vagy közzétehet tényállítást, amely a hírnévrontás vagy a rágalmozás lehetséges veszélyeit felerősítheti. Ugyanakkor a közösségi médiában létrejött új kommunikációs formák, mint például az üzenőfalakon történő információ megosztás a hírnévvédelem újraértelmezését teszik szükségessé a megjelenő információkkal kapcsolatban. E kérdés tekintetében lényeges a platformszolgáltató, illetve a felhasználó jogi felelősségének megállapítása. A platformszolgáltató akkor mentesülhet a jogi felelősség alól, ha a következő feltételek együttesen és egyidejűleg fennállnak. A szolgáltató nem szerkesztője vagy kiadója a közösségi médiában megjelenő információnak; mivel kötelező cenzúrát nem alkalmazhat, így nem lehet tisztában azzal, hogy a megjelenő információ egyébként hírnévrontást vagy rágalmozást valósít meg; valamint tevékenységét tekintve megfelelő gondossággal járt el.¹¹⁰ A platformszolgáltatók kapuóri tevékenysége tehát alapvetően nem tudja megakadályozni a személyiségi jogi sérelmeket, tekintettel arra, hogy a platformszolgáltató nem állapíthatja meg a közösségi médiában megjelenő információ jogsértő mivoltát. A felhasználók egymás közötti jogvitáikra a polgári jogi általános felelősségi szabályai vonatkoznak. A Ptk. szabályozása alapján a közösség bármely tagja a személyét érintő nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő vagy indokolatlanul bántó véleménynyilvánítással kapcsolatban személyiségi jogát bírósági út igénybevételeivel érvényesítheti.¹¹¹ A platformszolgáltatónak azonban tartalomtörlési

---

¹⁰⁸ Uo. 47–50.

¹⁰⁹ Uo. 47.

¹¹⁰ Uo. 215.

¹¹¹ Ld. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:54. § (5) bekezdését

kötelezettsége keletkezik, amennyiben a hírnévrontó vagy rágalmazó tartalom jogsértő volta tudomására jut.¹¹²

Az EJEB a hírnévvédelem tekintetében közös elvek kialakítására törekszik. Az EJEB elválasztja egymástól a tényállításokat és a véleményeket, illetve a véleményeket szélesebb körben rendeli védeni. Ugyanakkor elismeri a hamis tényállítások polgári és büntető jogi szankcionálását. A közzétett állításokat egészében, és környezetébe helyezve vizsgálja, így adott hírnévrontó állítások nem minősülnek egyben jogsértőnek is. A közszereplők tekintetében a jogsértés megállapítása nem a közéleti személyhez kötődik, hanem a közérdekű vita védelmének közérdekéhez.¹¹³

5.2. Büntetőjogi szabályozás

A közösségi médiában megjelenő gyűlölködésekre, valamint rémhírterjesztésre ugyanúgy vonatkoznak az általánosan előírt tilalmak és szabályok, mint az offline világban, ennek megfelelően nem szükséges új szabályokat létrehozni, mivel e közösségi oldalakon megjelenő jogellenes magatartások beleilleszkednek a meglévő büntetőjogi szabályozásba.¹¹⁴

5.2.1. Gyűlöletbeszéd

Az internetes kommunikációnak számos olyan fóruma létezik, ahol – kihasználva a névtelenséget – az online csatornákat valaki vagy valami ellen irányuló ellenségeskedésre, gyűlöletkeltésre, uszításra vagy akár terrorista eszmék terjesztésére használják. E tevékenység a jogellenes online gyűlöletbeszéd, amely dezinformáción is alapulhat a közrend és köznyugalom szándékos megzavarása céljából, amely irányulhat gazdasági vagy politikai haszonszerzésre.

A gyűlöletbeszéd az egyes társadalmi csoportok, vagy azok tagjaival szemben nyilvánosan kifejezett gyűlölködés, amely egyrészt sérti a csoport tagjait, másrészt az esetek nagy többségében közügyekkel kapcsolatos véleménynek minősül. Az Európai Unió Tanácsának meghatározása szerint gyűlöletbeszédnek tekinthető minden olyan véleménynyilvánítás, amely fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust, illetve intolerancián alapuló gyűlöletet hirdet,

---

¹¹² KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 216.

¹¹³ Uo. 49.

¹¹⁴ Uo.

terjeszt, vagy arra buzdít. E körbe beletartozik a nacionalizmus, a megkülönböztetés, valamint a kisebbségekkel, bevándorlókkal szembeni ellenségeskedés.

Az Európai Unió kerethatározata elvárja a tagállamoktól a rasszista és idegengyűlöletre irányuló megnyilvánulások, valamint meghatározott közösségek ellen irányuló erőszakra vagy gyűlöletre való felhívás tiltását. Az Európai Unió kerethatározata mellett az EJEB joggyakorlata is tükrözi e jogelvet. Megállapítása szerint a kifejtett vélemény sokkoló, felháborító vagy zavaró volta önmagában véve nem alapozza meg a szóláskorlátozást, kivéve, ha az az EJE által védett érdeket sért.¹¹⁵ Az EJE elvi jelentőségű megállapítása szerint a tolerancia, illetve minden ember méltóságának elismerése jelenti a demokratikus társadalom alapjait, így szükséges, hogy szankcionálják vagy megelőzzék azoknak a kifejezéseknek használatát, amelyek gyűlöletet keltenek, hirdetnek vagy terjesszenek.¹¹⁶ Az EJE a gyűlöletbeszéddel kapcsolatban nem csupán a szólásszabadság védelmére vonatkozó 10. cikket, hanem a joggal való visszaélést tiltó 17. cikket is figyelembe veszi.

A gyűlölködő megnyilvánulásokra használt gyűlöletbeszéd kifejezés amerikai terminológia, amely kifejezést a jogszabályok nem alkalmazzák. A gyűlöletbeszéd összetett fogalom, amely magában foglalja a közösség elleni uszításra (a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény, a továbbiakban: Btk. 332. §), a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadására (Btk. 333. §), a nemzeti jelkép megsértésére (Btk. 334. §), valamint az önkényuralmi jelkép használatára (Btk. 335. §) vonatkozó törvényi tényállásokat. E körbe tartozik a médiatartalomra vonatkozó rendelkezés, amely szerint a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, vagy nemzeti, etnikai, nyelvi, illetve más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség vagy ezek bármely tagja elleni gyűlölet keltésére, erőszakra uszításra, vagy kirekesztésre (Smtv. 17. § (1)-(2) bekezdés).¹¹⁷

---

¹¹⁵ Uo. 54–56.

¹¹⁶ KOLTAY András: *A véleménynyilvánítás szabadsága*, 2018., <http://real.mtak.hu/95757/1/a-velemenynyilvanitas-szabadsaga.pdf>, [68]-[69]

¹¹⁷ Uo. [60]-[61]

5.2.2. Rémhírterjesztés

A rémhírterjesztés (Btk. 337. §) olyan bűncselekmény, amely nem egy meghatározott személy, hanem az állampolgárok kisebb vagy nagyobb csoportjának jogait és érdekeit sérti, illetve veszélyezteti. A rémhírterjesztés a gyűlöletbeszédhez hasonlóan alkalmas a közrend, azon belül a köznyugalom megzavarására.¹¹⁸ A rémhírterjesztés korábban csupán a közveszély helyszínén történő valótlan tény állításával volt megvalósítható, majd kiegészült azzal, hogy a cselekmény online térben, dezinformáció közreadásával is megvalósítható. Ez egy sajátos magatartás foma, amely szintén szándékos jellegű, egyértelműen a közrend és a köznyugalom megzavarására irányul, terjedése azonban az online tér miatt sokkal gyorsabb és hatékonyabb számos felhasználóhoz eljutva. A cél ebben az esetben is a dezinformációval való befolyásolás széles körű megteremtése.

A magyar Alkotmánybíróság a rémhírterjesztéssel kapcsolatban megállapította, hogy a nagy nyilvánosság előtt tett tudatos hamis tényállítás, híresztelés, vagy a valós tények elferdítése közveszély vagy különleges jogrend idején alkalmas a köznyugalom megzavarására, ezáltal elkövetője büntetőjogi szankciónak vethető alá. A rémhírterjesztés esetében tudatos megnyilvánulási formáról beszélhetünk, tehát az elkövető tisztában van azzal, hogy közveszély vagy különleges jogrend idején teszi közzé a valótlan tényt, vagy az elferdített valós tényt.

Közveszélynek tekinthető az az élethelyzet, amikor egy sérelem bekövetkeztének valós veszélye fenyeget nehezen meghatározható számú embert, ember csoportot vagy jelentős mértékű, illetve jelentős értékű anyagi javakat.¹¹⁹ A különleges jogrend gyűjtőfogalom, amely a békétől eltérő időszakokat, azaz a szükségállapotot, a rendkívüli állapotot, a megelőző védelmi helyzetet, a terrorveszélyhelyzetet, a váratlan támadást és a veszélyhelyzetet foglalja magában.¹²⁰ A különleges jogrend bevezetésére elemi csapás, vagy emberi okból bekövetkezett súlyos baleset, továbbá az ország elleni fegyveres támadás esetében kerülhet sor, amelyben emberek nagyobb csoportjának élete, egészsége, biztonsága, vagyona vagy környezete közvetlen veszélybe kerülhet. A különleges jogrend fogalma az államhatalom szemszögéből

---

¹¹⁸ 18/2000. (VI.6.) AB határozat

¹¹⁹ *Közveszélyokozás* <http://vedelem.hu/letoltes/anyagok/838-kozveszely-okozas-es-a-szakertoi-tevekenyseg.pdf>, 1.

¹²⁰ TILL Szabolcs: *Különleges jogrend*, <https://ijoten.hu/uploads/kulonleges-jogrend.pdf>, [1], Alaptörvény: 48–53. cikk

került meghatározásra. Ennek következtében egyes alapvető jogok gyakorlása korlátozható vagy felfüggeszthető, továbbá a béke időszakában nem alkalmazott többletkötelezettségek is megállapíthatók és bevezethetők. Ezen túl a hatalomgyakorlás általános szabályaihoz képest új hatalmi szerv is létrejöhet pl.: Honvédelmi Tanács, továbbá a béke időszakra vonatkozó államhatalmi feladatkörök és jogosultságok módosulhatnak. Ezekben az esetekben a Kormány, mint végrehajtó hatalom számos esetben az Országgyűlés helyett jogalkotói funkciót is betölthet.¹²¹

A rémhírterjesztést kizárólag közveszéllyel, illetve különleges jogrenddel összefüggésben lehet büntetni, és azt is csak akkor, ha az elkövető tudata és szándéka a rémhírterjesztésre irányult, valamint ha a közlés valóban alkalmas a köznyugalom megzavarására, vagy a védelmi tevékenységek meggátolására, amely ezzel összefüggésben veszélyeztetheti mások életét vagy testi épségét.¹²²

A Covid-19 kapcsán Magyarországon a „félelemkeltés” bűncselekményét a koronavírus elleni törvény vezette be, módosítva a Btk. 337. § (2) bekezdését. A Btk. 337. §-ának (2) bekezdése kimondja, hogy „A nyilatkozat kimondásának vagy közzétételének magatartása hamisnak, vagy igazságának vagy hamisságának vakmerő figyelmen kívül hagyásával járhat el a különleges jogrend idején, azzal a céllal, hogy akadályozza vagy megakadályozza a védintézkedések hatékonyságát súlyos bűncselekménynek kell tekinteni, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Így a rendelkezés megköveteli hamis információkat, a szándékot és a Covid-19-hez kapcsolódó sajtós károkat, azaz akadályozza vagy megakadályozza a Covid-19 védelmi intézkedések hatékonyságát.

5.3. Média- és közigazgatási jogi szabályozás

Médiajogi szabályozás

Az online platformokra vonatkozó európai szabályozás alapvetően az elektronikus kereskedelemről (a továbbiakban: Eker. irányelv), valamint az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelveken alapul.

---

¹²¹ Uo. [2]

¹²² 15/2020. (VII.8.) AB határozat

Az Eker. irányelv célja, hogy létrehozza az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását biztosító jogi keretet.¹²³ Az AVMS irányelv pedig lefektette az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó alapvető szabályokat. Az irányelv megalkotásának célja egyrészt az, hogy biztosítsa az audiovizuális médiaszolgáltatások Európai Unió piacának egységes elveken történő működését, valamint hogy gondoskodjon a fogyasztó- és gyermekvédelemről.¹²⁴

Az Eker. Irányelv 12.-14. szakasza a tárhelyszolgáltatóknak mentességet biztosít a jogsértő tartalmak továbbítása tekintetében, amennyiben nem saját tartalmát továbbította vagy tárolta, illetve ha nem volt tudomása e tartalmak jogsértő jellegéről, továbbá ha a tudomására jutott a tartalom jogsértő volta és intézkedett annak eltávolításáról. Ennek elmulasztása esetén jogsértésért felelősségre vonható. E szabály alapja az, hogy a szolgáltatónak nincs monitorozási kötelezettsége a jogsértő tartalmak ellenőrzésére. Ugyanakkor, ha a tartalommal kapcsolatban tudomására jutott – felhasználói panasz alapján, hogy az jogsértő jellegű lehet, a jogsértés tényét a saját magának kell eldöntenie a jogsértés jogi úton való megállapítását megelőzően.¹²⁵ Az AVMS irányelv a gyermekekre veszélyes, valamint a gyűlöletbeszéd és a terrorizmus támogatására, vagy arra való felhívásra vonatkozó tartalmakkal kapcsolatban a szolgáltatónak törlési kötelezettséget állapít meg.

Az Eker. Irányelv 12.-15. cikke a tagállamok számára kötelezővé teszi, hogy a joghatóságuk alá tartozó videómegosztó-platformszolgáltatók a kiskorúak és a közönség védelme érdekében megfelelő intézkedéseket hozzanak. Az intézkedések elsődlegesen a kiskorúak erkölcsi, szellemi fejlődésének védelmére, az erőszakra, terrorizmusra való felhívás, gyűlöletbeszéd megjelenítés, vagy más bűncselekmény elkövetésére való felhívás tiltására vonatkoznak. Az intézkedéseknek ki kell terjednie az előzőekben megállapított követelmények rögzítésére, a felhasználók által bejelentett jogsértő tartalmak kezelésére, illetve az ezzel kapcsolatos viták rendezésére, a gyermekvédelmi célú életkor-ellenőrző rendszerek működtetésére, valamint a felhasználók tájékoztatására ezen intézkedésekről.¹²⁶

---

¹²³ Eker. Irányelv, preambulum (8) bekezdés

¹²⁴ AVMS preambulum (104) bekezdés

¹²⁵ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019., 126–127.

¹²⁶ Uo. 209–210.

A platformok által meghatározott általános szerződési feltételekben (a továbbiakban: ÁSZF) rögzíteniük kell, hogy az Európai Unió polgárok saját államuk szerinti bíróságon indítanak polgári jogi eljárást, az Európai Unióban székhellyel rendelkező gazdasági szereplők pedig Írországi joghatóság alá tartoznak.¹²⁷

Közigazgatási jogi szabályozás

A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: NMHH) feladata annak ellenőrzése, hogy a hírközlési szolgáltatók az ágazatra vonatkozó szabályok szerint végzik-e tevékenységüket. Jogsértés esetén hatósági eljárás keretében kötelezhetik a szolgáltatót a jogsértő tevékenység megszüntetésére. Az NMHH az Smtv. szabályainak megsértése esetén hatósági eljárást folytathat.¹²⁸ Az NMHH egyre több bejelentést kap dezinformációkról és rémhírekről, azonban az NMHH-nak a dezinformációk megakadályozására és letiltására vonatkozóan nem rendelkezik hatósági jogkörrel, ugyanakkor a rémhírterjesztés gyanújára alapot adó álhírek esetében azt további vizsgálatra a Rendőrség számára megküldi.¹²⁹ Az Mttv. rendelkezése szerint az NMHH Médiatanácsa a médiaszolgáltatók, a kiegészítő médiaszolgáltatást nyújtók, a sajtótermékek kiadói, a műsorterjesztők és a közvetítő szolgáltatók szakmai önszabályozó szervezeteivel és alternatív vitarendező fórumaival (a továbbiakban együtt: önszabályozó szervezet) közigazgatási szerződést köthet.¹³⁰ A szerződés értelmében a Médiatanács a hatáskörébe tartozó hatósági ügyeket, illetve hatósági hatáskörként nem nevesített, de a vonatkozó törvény szabályaival összhangban álló feladatokat az önszabályozó szervezetekkel megoszthatja. E szerződés alapján az önszabályozó szervezet hatósági, illetve közhatalmi tevékenységet nem, csupán az adott hatósági hatáskörgyakorlást megelőzően önigazgatási feladatokat láthat el. Az önszabályozó szervezet az önigazgatási feladatokat, illetve ügýtípusokat magatartási kódexben állapíthatja meg, amelyet magára nézve kötelezőnek ismer el. Az önszabályozó szervezet kizárólag a magatartási kódexben meghatározott feladatok tekintetében járhat el.¹³¹ E magatartási kódex rögzítheti a

---

¹²⁷ Uo. 214.

¹²⁸ Smtv. 3. § (4) bekezdés

¹²⁹ *Durván megugrott az álhírek, rémhírek jelentése az NMHH felé*, Infostart.hu, forrás: <https://infostart.hu/belfold/2020/04/24/durvan-megugrott-az-ahirek-remhirek-jelentes-e-az-nmhh-fele>

¹³⁰ Mttv. 190. §

¹³¹ Mttv. 191. §, 197. §

dezinformációkkal szembeni fellépés szabályait önszabályozás formájában, ami megfelel a fent említett AVMS és Eker. irányelvben foglaltaknak is.

5.4. Más országok szabályozása

Több országban valósították meg a dezinformáció elleni fellépés törvényi szabályozását. Kiemelendő, hogy e jogszabályok a dezinformáció kifejezést „hamis és szándékosan személynek, társadalmi csoportnak vagy országnak ártani akaró” információként nevesíti.¹³²

Franciaországban 2018-tól a dezinformáció elleni fellépést a sajtószabadságról szóló 1881. évi törvény tartalmazza. A törvény a választási kampány időszakára teszi lehetővé az állami hatóságok részére, hogy bírósági határozat alapján letilthassanak a szándékosan félrevezetőnek ítélt tartalmakat. A törvény a hamis hír fogalmát úgy határozza meg, hogy az: szándékosan, széles körben terjesztett, a választási eredmények befolyásolására vagy a köznyugalom megzavarására alkalmas hamis hír. A jogszabály előírja továbbá, hogy meghatározott látogatottság felett a közzétevő platformnak jogi képvisellel kell rendelkeznie. A törvényben foglalt rendelkezések betartását és felügyeletét a Médiatanács látja el.¹³³

Németországban szintén 2018-tól hatályos a NetzDG.¹³⁴ A törvény értelmében a két milliónál több német felhasználó esetében a platform kötelezettségi körébe tartozik a tartalom törlése, amennyiben az jogsértő. A jogsértések körében megkülönböztetik az egyértelmű jogsértést, valamint a jogsértés tényállását. Az előbbi huszonnégy órán belüli, az utóbbi hét napon belüli törlési kötelezettséget ír elő a platformszolgáltató részére. Amennyiben a platformszolgáltató kötelezettségének nem tesz eleget, bírságot lehet levételezni.¹³⁵

Szingapúrban 2019-ben lépett hatályba a hamis hírekre vonatkozó törvény. A törvény lehetőséget biztosít a Kormány számára, hogy helyreigazításra kötelezze a kifogásolt tartalom közzétevőjét, beleértve az online platformot is. A törvény szerint hamis hír az, amelyet az

---

¹³² PAP János Tamás: *A hamis hírek alkotmányos helyzete és szerepe a demokratikus nyilvánosság befolyásolásában*, Wolters Kluwer, <https://media-tudomany.hu/archivum/a-hamis-hirek-alkotmanyos-helyzete-es-szerepe-a-demokratikus-nyilvanossag-befolyasolasaban/>

¹³³ *Against information manipulation*, <https://www.gouvernement.fr/en/against-information-manipulation>

¹³⁴ Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG)

¹³⁵ PAP János Tamás: *A hamis hírek alkotmányos helyzete és szerepe a demokratikus nyilvánosság befolyásolásában*, Wolters Kluwer, <https://media-tudomany.hu/archivum/a-hamis-hirek-alkotmanyos-helyzete-es-szerepe-a-demokratikus-nyilvanossag-befolyasolasaban/>

ésszerűen gondolkodó egyén tényállításként értékel, illetve amely többek között a közbiztonsággal vagy az egészségüggyel kapcsolatos hamis hírt terjeszt. A közzetevő köteles az eredeti állítás mellett helyreigazítás kibocsátására, amelynek tartalmaznia kell az igaz tényállítást. Amennyiben a közlő kötelezettségeinek nem tesz eleget, bírságot lehet szabni.¹³⁶

Litvániában a nyilvánosság tájékoztatásáról szóló törvény 19. cikke szerint a dezinformáció: szándékosan terjesztett hamis információt jelent. A cikk tiltja a dezinformációt, illetve olyan információk terjesztését, amelyek rágalmozó vagy sértő jellegűek egy meghatározott egyénre nézve, vagy amelyek sértik annak méltóságát, illetve becsületét. Tehát a rendelkezés megköveteli az információ valótlanágának elemét, azonban a dezinformáció egy adott személynek okoz kárt, azaz nem terjed ki társadalmi csoportnak vagy országnak okozott kárra. E mellett nincs szükség a gazdasági haszonszerzés tényállására.

Szlovákiában a büntető törvénykönyv 361. bekezdése rendelkezik arról, hogy aki a lakosság csoportjai előtt valótlan és rémisztő információt terjeszt és ezzel veszélyt okoz, két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

6. Új jogi szabályozás lehetőségei

A dezinformáció elleni fellépéssel kapcsolatban láthattuk, hogy vonatkoznak rá a már meglévő polgári-, büntetőjogi-, média- és közigazgatási jogi szabályok. Ugyanakkor, e szabályok elsősorban a jogsértő tartalmú dezinformációra vonatkoznak. Dolgozatomban többször kiemeltem, hogy az Európai Unió elhatárolódik a nem jogsértő dezinformáció jogi szabályozásától, azonban a dezinformáció egyes államokra nézve eltérő hatása - gazdasági és politikai hatás, választási folyamat befolyásolása - megkívánja a dezinformáció e formájának szabályozását is. Ebből fakad, hogy a dezinformáció hatása miatt az egyes országok más-más szabályozási lehetőséget találnak célravezetőnek. E fejezetben e kérdéskörre keresem a választ.

A közösségi média jelenlegi működése számos, a szólásszabadságra és e terület jogi szabályozása vonatkozó kérdést vet fel.¹³⁷ A közösségi média tekintetében az online platformok

---

¹³⁶ *Szingapúri „álhír törvény”: hamis hírek elleni küzdelem vagy állami cenzúra?*, Nemzeti Kibervédelmi Intézet, <https://nki.gov.hu/it-biztonsag/hirek/szingapuri-ahir-torveny-hamis-hirek-elleni-kuzdelem-vagy-allami-cenzura/>

¹³⁷ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer, 2019., 110., 281.

tevékenysége ellentmondásosnak tűnhet, mivel egyrészt biztosítják a szólásszabadság lehetőségének jelentős mértékű bővülését, másrészt a szóláskorlátozás jogának jelentős része az állami szférából átkerült az online platformokhoz, akik a jogilag jól meghatározott eljárásokhoz képest egyszerűbb módon korlátozzák a felhasználók jogait. E tevékenységeket a platformok saját szándékaik, illetve érdekeiknek megfelelően folytatják, amely nemcsak hogy kérdéseket vet fel, hanem aggályosnak is tekinthető. E kérdéseket az alábbiakban fejtem ki.

6.1. Miért szükséges a dezinformáció jogi szabályozása?

A közösségi médiában zajló online kommunikációra vonatkozó szabályozás megegyezik az offline világban meglévő szabad véleménynyilvánítási, szóláskorlátozási, illetve felelősségi szabályozással. Tekintettel arra, hogy a közösségi média nem kötődik országhatárokhöz, ennek megfelelően e kérdésekben az egyes országokban más szabályok érvényesülnek. Ami az európai jogban a szólásszabadság hatálya alá eső, védendő véleménynyilvánításnak számító közlés az az iszlám világban istenkáromló vagy kegyeletsértést megvalósító megnyilvánulásnak minősülhet. Megállapítható, hogy globális világunkban a véleménynyilvánítás szabadságára vagy korlátozására vonatkozó jogi szabályozásra az egyes országok hagyományai és szokásai az irányadók. Ezzel szemben, mivel a szolgáltatók köre azonos vagy hasonló jellegű szolgáltatást nyújt a felhasználók védelme érdekében szükséges az általános jellegű szabályozás kidolgozása, vagyis az egységes standard (szabvány) megfogalmazása.¹³⁸

Az Európai Unió az Európai Unió digitális egységes piaci stratégiában megállapította, hogy az AVMS irányelv gyakorlati alkalmazása során az egyes tartalmak platform általi eltávolítása körülményes és nehézkes, így maga az eltávolítási tevékenység is kezelést igényel.¹³⁹ A stratégia alapján kiadott közlemény első sorban iránymutatásokat és elveket határozott meg az online platformok számára.¹⁴⁰ E körbe tartozik a jogellenes tartalmak elleni fellépés növelése a kormányzati hatóságokkal és egyéb érdekelt felekkel való együttműködés

---

¹³⁸ Uo. 207.

¹³⁹ Uo. 128.

¹⁴⁰ *Communication from the Commission to the Európai Unió, European Parliament, the Council, the Európai Unió, European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Tackling Illegal Content Online Towards an enhanced responsibility of online platforms*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0555>, 1. pont

keretében, valamint megelőzze, felderítse és megszüntesse a jogellenes tartalmakat, biztosítsa az alapvető emberi jogok online védelmét, továbbá tisztázza a platformok felelősségét, amennyiben azok „irgalmas samaritánus”, azaz proaktív intézkedéseket tesznek a jogellenes tartalmak tekintetében. Összességében a közlemény célja az, hogy a tagállamok jogalkotási hatáskörükben szabályozzák egyrészt a felhasználói kérelmek bejelentésének mikéntjét, illetve a platformok általi megfelelő feldolgozását, másrészt a tárhelyszolgáltató viszont- bejelentési lehetőségét. E tevékenységek biztosítják a platformok tevékenységének átláthatóságát és az eljárásuk biztosítékát.¹⁴¹

Az Európai Unió jogrendszernek nagyobb teret engednek a jogsértő tartalmak elleni fellépéshez a rágalmazási jog, a gyűlöletbeszéd, illetve a rémhírterjesztés keretében, továbbá ezekben az esetekben kötelezik a platformszolgáltatót a tartalom törlésére.¹⁴² Az Európai Unió 2015 óta számos véleményt, ajánlást tett közzé a jogsértő, illetve a dezinformációs tartalmakkal kapcsolatban.¹⁴³ A dezinformáció esetében valamennyi kibocsátott dokumentum a platformszolgáltatók hatékonyabb fellépésére, illetve alapvetően önszabályozásukra épített. Az Európai Unió megnyilvánulásai a dezinformációkkal kapcsolatban tehát kerülték a platformszolgáltatókra vonatkozó jogi szabályozás kérdésének felvetését. A szabályozást tagállami szinten képzelték el, amely főként a platformok működésének szigorúbb hatósági ellenőrzésére, illetve a tudatos internetfelhasználási programok állami elindítására irányult. E vélemények és javaslatok nem szóltak a tárhelyszolgáltató tényleges felelősségének megállapításáról sem.¹⁴⁴ A fenti már említett ERGA jelentés – az online platformok önellenőrzési jelentései alapján - tartalmazta első ízben azt, hogy az önszabályozás mellett szükséges a társszabályozás kidolgozása jogszabályi szinten. Ennek keretében a keretszabályokat az Európai Unió, míg a részletes szabályozást a tagállamok állapítanak meg.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer, 2019., 129.

¹⁴² Uo. 229.

¹⁴³ Uo. 234.

¹⁴⁴ Uo. 235.

¹⁴⁵ *ERGA Report on disinformation: Assessment of the implementation of the Code of Practice*, <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2020/05/ERGA-2019-report-published-2020-LQ.pdf>

A jogi szabályozás kérdésével kapcsolatban szükséges az általános szerződési feltételek vizsgálata is. Ahogy az előzőekben említettem a felhasználó a regisztráció során aláveti magát az általános szerződési feltételekben fogatalaknak, így magánszabályozás hatálya alá kerül. A magánszabályozás miatt a platformszolgáltató eltávolíthatja a felhasználói tartalmat, amely tevékenység nem minősül szerződészegésnek. Ennek megfelelően a platformszolgáltatónak a felhasználói bejelentés alapján a dezinformációs tartalmakat is el kell távolítania. Bár a Ptk. XV. fejezete rendelkezik az általános szerződési feltételekről, tartalmáról, amit az egyes szolgáltatók - a rájuk vonatkozó külön törvény(ek) alapján – részletesen alkalmaznak is. A közösségi média esetében – kivéve egynéhány országot - azonban nincs ágazati jogszabály, sem Európai Unió sem hazai szinten.¹⁴⁶ Jogszabály előírhatja, hogy ezekben a szerződésekben legyenek lefektetve a felhasználók véleménynyilvánításra való jogai, valamint világos szabályok a platformnak a szólásszabadság korlátozási, illetve tartalomtörlési tevékenységével szemben és mellett, beleértve a dezinformációt is. Az Európai Unió e kérdésben elsősorban az értesítés-eltávolítási rendszert, illetve a fogyasztóvédelmi megközelítést preferálja, mely véleménye alapján az értesítés-eltávolítási garanciák kiszélesítésével, valamint a szerződés tartalmára vonatkozó említett megoldások alkalmazásával nyújthat megoldást.¹⁴⁷

Az online platformok saját protokolljaik szerint járnak el a felhasználói tartalmakkal szemben. E szerint állítják azokat sorrendbe, mutatják be vagy törlik azokat, tehát önkényesen beleavatkoznak az az információkhoz való hozzájutás jogába, amely nagymértékben befolyásolja a véleményeknek a társadalomra gyakorolt formáló jellegét, illetve azok sokszínűségét.¹⁴⁸ Az online platformok a felhasználói tartalmak kezelésére általuk fejlesztett algoritmusokat (olyan eljárás, amely utasítássorozatókból épül fel egy probléma megoldására) használnak. Az algoritmusok automatikusan, emberi beavatkozás nélkül kezelik az felhasználói tartalmakat. Az algoritmusok működésével kapcsolatban az a paradox helyzet áll elő, hogy működésével korlátozhatja a szabad véleménynyilvánítást, ezzel megsértve a véleménynyilvánító felhasználót, viszont ha nem korlátozza a sértő vagy a dezinformációs

---

¹⁴⁶ Ld. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény: VI. könyv (kötelmi jog) 1-2. rész, <https://ptk2013.hu/uj-ptk-normaszoveg/uj-ptk-vi-konyv-kotelmi-jog-1-2-resz/715>

¹⁴⁷ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*, Budapest, Wolters Kluwer, 2019., 286.

¹⁴⁸ Uo. 281.

tartalmakat, akkor másokat nem véd meg a sérelemtől.¹⁴⁹ Az algoritmusokat azonban programozók készítik el a felhasználók részére, ebben az esetben a platformok megrendelése, illetve követelményei alapján, tehát alapvetően és kizárólag a platformszolgáltatónak van beleszólása az algoritmusok működésébe, az általuk megvalósult elvekbe.

A jelenlegi médiaszabályozás három kérdéskört ölel fel egyrészt a sajtószabadság minél szélesebb körű biztosítása, másrészt a sajtószabadság gyakorlataival előidézett károk megelőzése és enyhítése, harmadrészt a vélemények sokszínűségének biztosítása.¹⁵⁰ A médiaszabályozási jogviszonyban az állam, azon belül a médiahatóságok és a bíróságok, illetve a szolgáltatók, azon belül televízió- és rádiószolgáltatók állnak egymással szemben. Nyilvánvaló, hogy a platformszolgáltatókra tevékenységük jellegéből fakadóan e szabályozás egy az egyben nem alkalmazható. Ennek indoka az, hogy egyrészt a szólásszabadság korlátozását a platformok magánszereplőként végzik, illetve rájuk nem vonatkozik az alkotmányos alapjogok elismerésének kötelezettsége, másrészt a cenzúra tilalma rájuk nem vonatkoztatható, mivel nem állami szereplők.¹⁵¹ Ahogy a fentiekben kifejtettem a platformszolgáltatók nem minősíthetők szerkesztőknek a megjelenített tartalmak tekintetében, felelőségük így nehezen megállapítható, ezen túlmenően nem várható el tőlük, hogy a jogsértő, illetve dezinformatív tartalmat a hatóságokhoz hasonló hozzáértéssel ítéljék meg. Mindezek miatt az sem várható el tőlük, hogy szerkesztők módjára előre szűrjék a megjelenő tartalmakat.¹⁵²

---

¹⁴⁹ Uo. 282.

¹⁵⁰ Uo. 282.

¹⁵¹ Uo. 283.

¹⁵² Uo. 283–284.

6.2. Új médiajogi szabályozás lehetőségei

Közigazgatási jogi szabályozás

A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: NMHH) feladata annak ellenőrzése, hogy a hírközlési szolgáltatók az ágazatra vonatkozó szabályok szerint végzik-e tevékenységüket. Jogsértés esetén hatósági eljárás keretében kötelezhetik a szolgáltatót a jogsértő tevékenység megszüntetésére. Az NMHH az Smtv. szabályainak megsértése esetén hatósági eljárást folytathat.¹⁵³ Az NMHH egyre több bejelentést kap dezinformációkról és rémhírekről, azonban az NMHH-nak a dezinformációk megakadályozására és letiltására vonatkozóan nem rendelkezik hatósági jogkörrel, ugyanakkor a rémhírterjesztés gyanújára alapot adó álhírek esetében azt további vizsgálatra a Rendőrség számára megküldi.¹⁵⁴ Az Mttv. rendelkezése szerint az NMHH Médiatanácsa a médiaszolgáltatók, a kiegészítő médiaszolgáltatókat nyújtók, a sajtótermékek kiadói, a műsorterjesztők és a közvetítő szolgáltatók szakmai önszabályozó szervezeteivel és alternatív vitarendező fórumaival (a továbbiakban együtt: önszabályozó szervezet) közigazgatási szerződést köthet.¹⁵⁵ A szerződés értelmében a Médiatanács a hatáskörébe tartozó hatósági ügyeket, illetve hatósági hatáskörként nem nevesített, de a vonatkozó törvény szabályaival összhangban álló feladatokat az önszabályozó szervezetekkel megoszthatja. E szerződés alapján az önszabályozó szervezet hatósági, illetve közhatalmi tevékenységet nem, csupán az adott hatósági hatáskörgyakorlást megelőzően önigazgatási feladatokat láthat el. Az önszabályozó szervezet az önigazgatási feladatokat, illetve ügytípusokat magatartási kódexben állapíthatja meg, amelyet magára nézve kötelezőnek ismer el. Az önszabályozó szervezet kizárólag a magatartási kódexben meghatározott feladatok tekintetében járhat el.¹⁵⁶ E magatartási kódex rögzítheti a dezinformációkkal szembeni fellépés szabályait önszabályozás formájában, ami megfelel a fent említett AVMS és Eker. irányelvben foglaltaknak is.

---

¹⁵³ Smtv. 3. § (4) bekezdés

¹⁵⁴ *Durván megugrott az álhírek, rémhírek jelentése az NMHH felé*, Infostart.hu, forrás: <https://infostart.hu/belfold/2020/04/24/durvan-megugrott-az-ahirek-remhirek-jelentes-e-az-nmhh-fele>

¹⁵⁵ Mttv. 190. §

¹⁵⁶ Mttv. 191. §, 197. §

Korunk társadalmában a szólásszabadság joga jelentős változásokon meg keresztül, egyrészt fennmarad a hagyományos megközelítés, másrészt az online platformok új problémákat generálnak, amelyek más jogi megközelítést, illetve szabályozást indukálnak.¹⁵⁷ Az előzőekben foglaltak szerint megállapítható, hogy az online platformokra is vonatkoznak az állami szabályok, ugyanakkor az is megállapítható, hogy az egyes jogrendszerek - a platformok jellegének részben megfelelően - átengedik számukra a véleménynyilvánításra vonatkozó korlátozás gyakorlati végrehajtását.¹⁵⁸ Az alábbiakban vázolt médiaszabályozás a dezinformáció kezelése tekintetében abban az esetben irányadó, ha a dezinformáció egyébként jogsértő jellegű. E mellett hangsúlyozni szükséges, hogy a médiaszabályozás alábbi lehetőségei tartalmazzák a platformszolgáltatók tevékenységének és magatartásának szabályozásának lehetséges jövőjét, amely a jogsértő jellegű tartalmak mellett a nem jogsértő dezinformációra vonatkozóan is irányadó jellegűek.

Koltay András az új jogi szabályozás tekintetében négy lehetséges modellt különít el: az amerikai modell átvételét, a jelenlegi status quo fenntartását kevésbé erős társszabályozással, az erősebb állami szabályozás lehetőségét, valamint a magánszabályozás általános tilalmát.¹⁵⁹ Koltay András az új jogi szabályozás tekintetében kizárja a hagyományos médiaszabályozás modelljét, tekintettel arra, hogy az már a felhasználók által történő tartalomfeltöltés esetében is szankciókat vonhatna maga után.¹⁶⁰ Az amerikai modellt nem tartom szükségesnek bemutatni, mivel eltérő a dezinformációra vonatkozó megközelítése az európai jogrendszerekhez képest.

Az Európai Unió megközelítése szerint a status quo fenntartása tekintetében az Európai Unió eddig kibocsátott közleményeinek, ajánlásainak tartalma, illetve az AVMS irányelv célzott módosítása az irányadó az online platformok döntési lehetőségeinek, illetve döntési jogának meghatározása tekintetében az értesítési-eltávolítási szabály alapján. A felügyeletet az állami jog keretei között a felhatalmazott hatóság végezné. Az Európai Unió a platformok számára elsődlegesen javasolja a szólásszabadság tiszteletben tartását, a tartalomba való beavatkozásuk világos megfogalmazását, valamint a diszkrimináció mentességét a tartalmak

---

¹⁵⁷ Uo., 303.

¹⁵⁸ Uo., 304.

¹⁵⁹ Uo., 290.-303.

¹⁶⁰ Uo., 290

tekintetében. A tartalmak előzetes eltávolítását is lehetőnek tartja terrorveszély elhárítása érdekében.

Az értesítés-eltávolítási eljárás a médiaszabályozás céljaihoz a következőképpen viszonyul. Az állami cenzúrát lehetővé teszi azzal a megszorítással, hogy a tartalmak eltávolítását az állam kizárólag jogsértés esetében kezdeményezheti. E megközelítés lehetővé teszi azt, hogy adott tartalom sértő voltának megállapítása a szólásszabadság alkotmányos mércéihez igazodjon, így megkönnyítve a platformok jogértelmezési nehézségeit. Az állami jog által meghatározott esetekben a platformok felléphetnek a szólásszabadság által okozott károk kezelésében, akár további megszorítások bevezetésével is. A média többszínűségével kapcsolatban továbbra is a platformszolgáltatókra lenne bízva, hogy milyen tartalmakat jelenítenek meg.

Koltay András a status quo fenntartásával kapcsolatban többek között közvetíti Mark Bunting megközelítését a szabályozás tekintetében. Mark Bunting szerint a jogalkotóknak törvényi elvárásokat kell megfogalmazniuk a platformok részére, hogy hogyan kezeljék a jogsértő tartalmakat. Bunting szerint ez állami keretszabályosát jelentene. E keretrendszer célja az elszámoltathatóság és elszámoltathatóság megteremtése, illetve egyben megvilágítaná a felhasználók számára a sérelmes és jogellenes tartalmak kezelésének módját. Koltay András szerint más amerikai szerzők is a platformok jogi szabályozását preferálják a nézőpont semlegesség, az eljárási garanciák, az átláthatóság és a platformok döntéshozatali eljárásának nyilvánossága érdekében.¹⁶¹ Az állami szabályozás erősítése, vagyis az erősebb társszabályozás a platformok működésével kapcsolatos kérdésekre terjedhet ki. E körbe tartozik a platformok közfórum jellegének elismerése, a platformok általi tartalomszabályozás erősebb állami kontrollja, a sokszínűség támogatása, valamint a platformok döntéseinek nyilvánossága a tartalmak kezelésével kapcsolatban. E modell alapján a platformok továbbra is maguk határozhatnák meg a felhasználókkal szemben érvényesíteni kívánt szabályokat, azonban ezekre vonatkozóan az állam – szólásszabadság tiszteletben tartása, tartalomszabályozás - meghatározhatna minimális követelményeket. A platform döntéseinek nyilvánosságra hozatala, független felülvizsgálata a legnehezebb kérdés a platformok magántulajdoni jellege miatt. A független felülvizsgálatot biztosíthatja az, hogy a felülvizsgálatot nem állami szerv, hanem a

---

¹⁶¹ Uo., 292.-296.

hagyományos média esetében már bevált önszabályozó eszköznek minősíthető, iparági szakértőkből álló szervezet végezné, megfelelő jogosítványokkal és szankciórendszerrel. E szervezet lehet akár közös, állami és iparági szereplőkből álló szervezet is. Az állami szabályozás e mellett rögzíthetné azt, hogy a jogellenes tartalmakat csak bírósági út igénybevételével lehet megállapítani, illetve törölni, ami egyben mentesítené a platformszolgáltatókat a jogellenesség megállapításának súlya alól. A modell alkalmazása a válaszadási jogot is lehetővé teheti, amely a keresőmotorok találati listájára, valamint a közösségi médiában megjelenő hírekre vonatkozna. Dalmin Tambini egy új, a közösségi média platformok működését szabályzó hatóság felállítását javasolja. Úgy véli, hogy egy ilyen hatóság állandó intézményként funkcionálhatna, amely felelős a nyilvános viták lebonyolításáért, az eljárási szabályok, az alapvető magatartási szabályok megállapításáért, valamint a folyamatos felügyeletért és a panaszok elbírálásáért. Az állami szabályozás erősítése a médiaszabályozás céljaihoz a következőképpen viszonyul. Az állami szabályozás nem növekedne, amennyiben az állam betartja a szólásszabadság védelmére vonatkozó szabályokat, ugyanakkor a magáncenzúra szűkülne, mivel az állam olyan szabályokat állapítana meg, amely a szólásszabadság kereteit tágítja. A szólásszabadság által okozott károk tekintetében az állam jóval nagyobb szerepet kapna, ami a platformok általi hatékonyság és gyorsaság csökkenését eredményezi.¹⁶² A magánszabályozás általános tilalma, vagyis a társszabályozás egyértelműbb szabályozást jelenthetne a platformok tartalom feletti önálló döntéshozatali joga tekintetében. A magáncenzúra tilalma nem új keletű jelenség, hiszen hasonló célokat szolgál az internetszolgáltatókra vonatkozó hálózat-semlegesség elve. A hálózat-semlegesség azt jelenti, hogy az internetszolgáltatók nem korlátozhatnak, nem tilthatnak le, nem különböztethetnek meg, illetve nem lassíthatnak tartalmakat, alkalmazásokat vagy szolgáltatásokat.¹⁶³ Koltai András a magáncenzúra tilalmával kapcsolatban úgy véli, hogy ha jogszabály tiltaná a magánmenzúra alkalmazását a fenti probléma megoldásra kerülne, azonban ki törölné a jogsértő tartalmakat. E körben megállapítja, hogy célszerű általánosan kizárni a platformok felelősségét a jogellenes tartalmak esetében, vagy kizárólag jogi út igénybevételével lehet adott tartalom jogellenességét megállapítani. A magáncenzúra ilyen jellegű kizárása a

---

¹⁶² Uo., 296.-301.

¹⁶³ Infokommunikációs fogalomtár, forrás: <https://www.fogalomtar.hte.hu/wiki/-/wiki/HTE+Infokommunikacios+Fogalomtar/H%C3%A1ll%C3%B3zatsemlegess%C3%A9g>

szólásszabadság védelme tekintetében kedvező lenne, azonban ellehetetlenítené a jogsértő tartalmak elleni gyors és hatékony fellépést. Ennek következtében továbbra is célszerű lenne a bejelentésen alapuló, a platformok általi jogsértő tartalmak törlése, ezzel viszont ismét a magáncenzúra kérdésköréhez jutnánk vissza. A kérdés legjobb megoldása, ha olyan jogi eljárások jönnének létre, amely állami szinten is gyorsan és hatékonyan kezelné a jogellenes tartalom megállapítását, illetve annak alapján a törlését. A sokszínűség érdekében e modellnek része lehet olyan eljárás, amely a közéleti hírek, tartalmak megjelenítését és előtérbe helyezését írják elő a válaszadási jog gyakorlásának fenntartása mellett. A magánszabályozás általános tilalma a médiaszabályozás céljaihoz a következőképpen viszonyul. Az állami és magáncenzúra kérdését kiegyensúlyozottan kezeli, a szólásszabadság által okozott károk esetében a hagyományos médiával kapcsolatos megoldásokat javasolja, állami szabályzó eszközökkel segítené elő a média sokszínűségét.¹⁶⁴

Koltay András véleménye szerint a hálózat-semlegesség szabályainak elvi alkalmazása megfelelő megoldást nyújthatna a közösségi média fenti problémáinak kezelésére. A világháló működésének kezdeti elvi alapelve az volt, hogy mérlegelés és tekintet nélkül minden tartalomnak helyet adjon, azaz közfórummá váljon, azonban a helyzet megváltozott.¹⁶⁵ Az ISP szolgáltatók¹⁶⁶ tevékenysége nélkülözhetetlen az internet eléréséhez, illetve általában ők az internet vezetékes hálózatainak tulajdonosai és egyben üzemeltetői is.¹⁶⁷ Az ISP-ekre jellemző, hogy tevékenységükkel érinthetik a szólásszabadság jogát, illetve az információkhoz való hozzájutást is egyes szerkesztési tevékenységük által.¹⁶⁸ Az interneten megjelenő tartalmak adathempenysége, illetve a szolgáltatások köre rohamosan bővült és bővül, illetve a tartalomszolgáltatók versenye alapvetően veszélyeztetik a hálózat-semlegesség elvét.¹⁶⁹ Az

---

¹⁶⁴ Koltay András (2019): *Az új média és a szólásszabadság*, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 301-303.

¹⁶⁵ Uo., 135., 287.

¹⁶⁶ ISP – Internet Service Provider – Internet szolgáltató: az internetszolgáltatást üzletszerűen végző szolgáltató, illetve bármely magán vagy jogi személy, aki mások számára internetszolgáltatást biztosít, vezeték nélküli wifi rendszeren vagy más módon. Uo., 135.

¹⁶⁷ Uo., 135.

¹⁶⁸ Uo., 136.

¹⁶⁹ Uo., 137.

USA-ban 2010-ben, azt követően 2015-ben¹⁷⁰, majd Chile¹⁷¹ szabályozta a hálózat-semlegességet. Az Európai Unió első megnyilvánulása a hálózat-semlegesség kérdéséről az Európai Unió adatvédelmi biztos véleménye volt 2012-ben.¹⁷² Ezt követően jelet meg az Európai Unió vonatkozó rendelete 2015-ben.¹⁷³ A hálózat-semlegesség lényege, hogy a szolgáltatók nem tehetnek különbséget az internetes forgalmak között, vagyis nem tilthatnak le, nem lassíthatnak, nem korlátozhatnak és nem különböztethetnek meg konkrét tartalmakat, alkalmazásokat vagy szolgáltatásokat. Ez garantálja az előfizetők számára, hogy az általuk – nem az internetszolgáltatók vagy más jogosult személy által – választott tartalmakhoz és információkhoz férhessenek hozzá, illetve ebben jogszerű indok nélkül senki se korlátozza őket. A tagállamokban – az Európai Unió rendelete alapján - érvényesül az a szabály, hogy az ISP-k nem diszkriminálhatnak a hálózatukon keresztül juttatott adatokat és tartalmakat, illetve szolgáltatásokat között. Ez a fő szabály azonban nem zárja ki az ISP-k számára a megfelelő forgalomirányítás lehetőségét, ha azok nem gazdasági megfontolásokon alapulnak. A rendelet továbbá lehetőséget biztosít az ISP-k számára, hogy meghatározott esetekben blokkolást, adatlassítást, illetve kettős sebességet alkalmazzon. A blokkolást a szolgáltató kizárólag jogszabályi vagy bírósági döntés, nemzetbiztonsági érdek alapján – pl.: terrortámadás vagy kibernetikás veszélye – hajthat végre. Adatlassítást a rendelet akkor engedélyezi, ha a hálózati adattárolás vagy torlódás megelőzhető, míg a kettős sebesség alkalmazása különleges helyzetek esetében lehetséges, külön díjszabás ellenében, amennyiben ez az internet hozzáférés lehetőségét más felhasználók esetében nem gátolja.¹⁷⁴ A nullás díjszabással kapcsolatban a

---

¹⁷⁰ Federal Communications Commission: *Protecting and Promoting the Open Internet*/GN Docket No. 14-28., forrás: <file:///home/snowdogs/Let%C3%B6lt%C3%A9sek/FCC-15-24A1.pdf>

¹⁷¹ *Usuarios de INTERNET, Principio de NEurópai Uniótralidad en la Red*, Ley no. 20.453, forrás: <https://www.bcn.cl/leychile/navegar?idLey=20453>

¹⁷² *Az Európai Unió adatvédelmi biztos véleménye a hálózatsemlegességről, a forgalomkezelésről, valamint a magánélet és a személyes adatok védelméről*

¹⁷³ Az Európai Unió Parlament és Tanács (Európai Unió) 2015/2120 rendelete (2015. november 25.) a nyílt internet-hozzáférés megteremtéséhez szükséges intézkedések meghozataláról, továbbá az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló 2002/22/EK irányelv és az Unión belüli nyilvános mobilhírközlő hálózatok közötti barangolásról (roaming) szóló 531/2012/Európai Unió rendelet módosításáról

¹⁷⁴ *Internetes hálózatsemlegesség*, Infójegyzet, forrás: https://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_58_netsemlegesseg.pdf/bc6e48cc-2507-48d5-83f1-4a25debe1e5dd,3.

rendelet alapvetően tiltó jellegű. A rendelet ezt akkor engedélyezi, ha a szolgáltató meghatározott adatszoportokat – pl.: zene - vesz ki a tartalomkorlátozás alól.¹⁷⁵

6.3. A dezinformáció szabályozási megoldásai

A fentiek alapján következtetésem az alábbiak: A dezinformációra vonatkozó jogi szabályozás kérdése igen nehéz és összetett jellegű. Bár valamennyi ország tisztában van a dezinformáció politikai, gazdasági és társadalmi hatásaival, azonban ennek ellenére globális szintű szabályozási keret tényszerűen a mai napig nem került kidolgozásra. Az Európai Unió igen sokat tett a dezinformáció elleni európai térségben való fellépésével és kezelésével kapcsolatban, azonban közleményei, ajánlásai a nem jogsértő tartalmakra vonatkozóan a platformok önszabályozására, illetve a platformok hatóságokkal való együttműködésre épít. Ennek megfelelően az Európai Unió elhatárolódik a nem jogsértő dezinformációra vonatkozó jogi szabályozási környezet megteremtését illetően, függetlenül attól, hogy a hivatkozott ERGA jelentés önszabályozás helyett társszabályozást, illetve a dezinformáció tekintetében európai uniós rendeleti keretszabályozást javasol.

A keretszabályozás kidolgozását nemzetközi szinten megnehezíti az eltérő jogrendszerekben meglévő szólás jogának és korlátozásának szabályozása. Mint láthattuk az amerikai megközelítés az őszinte véleményt megengedettnek tartja, függetlenül annak igazságtartalmától, míg e megközelítést a kontinentális jogrendszerek szűkítik. A nem jogsértő, ugyanakkor tényleges politikai, gazdasági és társadalmi hatást kiváltó dezinformációk szabályozása az alábbiak szerint valósulhat meg.

6.3.1. Digitális szolgáltatások

Az európai digitális stratégia részeként az Európai Bizottság meghirdette a digitális szolgáltatásokról szóló törvénycsomagot (Digital Services Act, a továbbiakban: DSA). A DSA célja a digitális szolgáltatások piacának egységessé tétele és annak megerősítése az európai online környezet innovációjának és versenyképességének érdekében.¹⁷⁶ Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv elfogadása óta a digitális szolgáltatások kerete ezen az irányelven alapul az Európai Unióban. Az online világ és a digitális eszközök viszont

---

¹⁷⁵ Uo., 3.-4.

¹⁷⁶ *The Digital Services Act package*, European Commission, forrás: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-services-act-package>

folyamatosan változnak és megújulnak, legyen szó kommunikációs eszközökről vagy online vásárlásról, amelyek megkönnyítik a határokon átnyúló kereskedelmet is. Ezért új üzleti lehetőségek jönnek létre, továbbá a vállalkozók számára új piacokhoz való hozzáférést eredményez. E kedvező feltételek és változások mellett az új technológia magával hozta e tevékenységek veszélyeit is. Ilyennek tekinthetők az illegális termékek vagy tartalmak, dezinformáció megjelenése, valamint e körbe tartozik többek között a versenyképesség és az adatvédelem kérdése is.

A fentiek miatt az európai egységes piac működéséhez új jogi keretrendszer kidolgozására van szükség, amely védi az online felhasználók biztonságát, a vállalkozások innovativitását, megtartva az irányelvben foglalt jogi alapelveket. A törvénycsomag két fő pillérre: a digitális szolgáltatások korszerű jogi keretére, valamint a kapuórként funkcionáló platformok szabályozására épül. A digitális szolgáltatások szabályai állapítják meg a felelősségi szabályokat a felhasználók által tapasztalt kockázatok alapján, és jogaik védelme érdekében. E jogi kötelezettségek biztosítanak a platformok felügyeletének rendszerét, illetve garantálná a szabályok hatékony megvalósulását, valamint a tisztességes verseny kialakítását.

A DSA célja konkrétan az, hogy meghatározza a digitális gazdaság nemzetközi normáit és kezelje a Big Tech (nagy technológiai cégek: Google, Amazon) előnyeit. Ebben a körben például olyan szabályegyüttes került kidolgozásra, amely egyrészt rákényszeríthetik a Big Tech vállalatokat, hogy ügyfélfájl-bankjait megossza a riválisokkal, másrészt meg akarja akadályozni a platformokat abban, hogy saját szolgáltatásaikat preferálják. A DSA korai változata szerint az Amazon vagy a Google nem használhatják a platformon összegyűjtött adatokat saját kereskedelmi tevékenységükre, hacsak nem teszik azokat közzé a hasonló üzletágban mozgó üzleti felhasználók részére. Espinoza szerint „ez a cselekedet több választási lehetőséget és megnyugvást fog adni az embereknek arra vonatkozóan, hogy a platformok azt csinálják, amit állítólag meg kell tenniük, például azt, hogy miként ellenőrzik platformjaikon az illegális vagy káros tartalmat.”¹⁷⁷

---

¹⁷⁷ *EU looks to curb powers of Big Tech with new Digital Services Act*, forrás: <https://www.euronews.com/2020/10/01/eu-looks-to-curb-powers-of-big-tech-with-new-digital-services-act>

6.3.2. Hazai törvényi szabályozás lehetősége

Az Európai Unió a nem jogsértő dezinformáció kezelésére vonatkozóan jogszabály alkotási kötelezettséget nem ró a tagállamokra. Ennek oka az, hogy – mint a fentiekben kifejtettem - az Európai Unió elhatárolódik a dezinformáció elleni fellépés jogszabályi rendezésétől, függetlenül attól, hogy az ERGA jelentés ezt egyébként javasolja. Az Európai Unió a dezinformáció szabályozásának kérdésében az értesítés-eltávolítási rendszert, illetve a fogyasztóvédelmi megközelítést részesíti előnyben.¹⁷⁸ Ennek ellenére, mint fent láthattuk több ország, az Európai Unió tagállamaként pedig Franciaország és Németország hozott a dezinformáció kezelése érdekében törvényi szabályozást.

Magyarországnak, mint szuverén államnak jogában áll a dezinformáció elleni fellépés érdekében jogszabály megalkotásra. Egy szuverén állam által történő nem jogsértő dezinformáció szabályozása a következő problémákat veti fel. A nem jogsértő dezinformáció fogalmi köre jogi szempontból még nem tisztázott, így a jog általi szankcionálása visszaélésekhez vagy a dezinformáció tényének elhanyagolásához vezethet, illetve a fogalom jogi tisztázatlansága révén a tartalmak indokolatlanul korlátozhatók. Ezen túlmenően a dezinformációról szóló nemzeti törvények nemcsak a nemzeti médiára, hanem a törvényt megalkotó országban tevékenységet folytató más országok médiájára és szolgáltatására is alkalmazandók.

A fentiek figyelembe vételével, az Európai Unió dezinformációra vonatkozó fogalmának meghatározásának figyelembevételével, illetve a vonatkozó közleményben foglaltak szerint lehetséges állami szabályozás létrehozása. A törvényi szabályozás alapvető tartalma:

- ✧ a dezinformáció fogalma: „a hamis vagy félrevezető információk, amelyeket gazdasági haszonszerzés céljából vagy a nyilvánosság szándékos megtévesztése céljából hoznak létre, mutatnak be és terjesztenek, és közkárosítást okozhatnak”;¹⁷⁹
- ✧ az általános szerződési feltételekben legyen lefektetve a felhasználók véleménynyilvánításra való jogai, valamint egyértelmű szabályok magállapítása a platformoknak a szólásszabadság korlátozási, illetve tartalomtörlési tevékenységére;
- ✧ hatósági felügyelet;
- ✧ riasztási rendszer működése, valamint a tényellenőrző hálózattal való kapcsolattartás;

---

¹⁷⁸ Uo. 286.

¹⁷⁹ *Közös Közlemény az Európai Unió Parlamentnek, az Európai Unió Tanácsnak, az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, Cselekvési terv a félretájékoztatással szemben,* <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15431-2018-INIT/hu/pdf>

- ✧ az értesítés-eltávolítási, riasztási rendszer működése, benne a felhasználók általi panaszbejelentés mikéntje és kezelése;
- ✧ a platform általi tájékoztatás a dezinformációk megjelenésével és felismerhetőségével kapcsolatban;
- ✧ a kijelölt hatóság az MNHH;
- ✧ adatvédelmi szabályok.

7. Összegzés

A dezinformáció újkori, a hagyományostól való megjelenése, valamint az online térben való gyors és hatékony terjedése új problémákat vet fel és veszélyeket jelent a társadalomra nézve. A jelenség kezelése valamennyi országra nézve aktualitással bír. TDK dolgozatom témájául ezért választottam a dezinformációt.

Következtetések:

Megállapítható, hogy a dezinformációval kapcsolatos jelenkori szabályozás már nem elégséges és kielégítő, amely probléma több összetevőből áll. Elsősorban a szólásszabadság joga korunkban jelentős változáson megy keresztül. A szólásszabadság hagyományos doktrínái megmaradnak, azonban a közösségi média platformok működési jellegéből fakadóan a jelenlegi jogi szabályozástól eltérő megközelítést és szabályozást igényelnek.

A dezinformáció jelensége társadalmunk által már ismert fogalom, a probléma jelentősége a dezinformáció online terjedéséből, annak gyorsaságából és hatékonyságából fakad. A dezinformáció nemcsak a hírek, információk manipulálását és hamis megszővegezését jelenti, hanem hamis profilk hálózatának létrehozását is, s ezáltal maguk a vétlen felhasználók is terjeszhetnek dezinformációt online eszközök igénybevételével. A dezinformáció szabályozását érintő súlyos probléma, hogy bizonyos csoportoknak, országoknak érdekében áll a dezinformációk kidolgozása és terjesztése gazdasági előnyszerzés, illetve más államokra néző befolyásgyakorlás érdekében.

A dezinformációval kapcsolatos fellépés szorosan kapcsolódik a közösségi média szabályozásához, tekintettel arra, hogy a dezinformációs befolyásgyakorlás jelentős többségében a közösségi médiában zajlik. A szabályozás problematikája abból adódik, hogy bár egyetlen ország sem szabályozhatja a közösségi média működését önállóan, annak lényegi szabályozásával kapcsolatban az egyes országok más-más megoldást találnak célravezetőnek. Ehhez társul az egyes országok eltérő jogrendszere vagy jogi szabályozása. A szólásszabadság joga elsősorban az állami beavatkozástól védi az egyént, azonban korunkban úgy tűnik, hogy szükséges az állami szabályozás igénybevétele a közösségi média működésével kapcsolatban. A szabályozás kérdése tehát jelenleg politikai és szakmai vita tárgyát képezi.

A dezinformáció ellen való fellépés egyik hatékony eszköze a médiatudatosság fejlesztése és készség szintjének emelése. A készségek oktatását és fejlesztését alapvetően kisgyermekkorban kell megkezdeni, azonban ehhez hozzá tartozik a felnőttképzés és fejlesztés szükségessége is.

8. Felhasznált irodalom

- BARTÓKI-GÖNCZY Balázs: *A „must carry” szabályok jelene és jövője az Európai Unióban*, PPKE, 2013.
- BÁLINT Kata, HUNYADI Bulcsú, KREKÓ Péter, LÁSZLÓ Róbert, MOLNÁR Csaba: *Álhírek elleni küzdelem az oktatásban*, Political Capital, Budapest, 2019.
- BESENYŐ Ágnes: *A sajtó műfajok elemzése*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2008.
- EURÓPAI UNIÓ: *Az Európai Unió Alapjogi Chartája*, Brüsszel, 2016.
- EURÓPAI UNIÓ: *Code of Practice on Disinformation*, Brüsszel, 2018.
- EURÓPAI UNIÓ: *Közös közlemény az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Jelentés a dezinformációval szembeni közös cselekvési terv végrehajtásáról*, Brüsszel, 2019.
- EURÓPAI UNIÓ: *Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Európai Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, Cselekvési terv a félretájékoztatással szemben*, Brüsszel, 2018.
- EURÓPA TANÁCS - EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA: *Az Emberi Jogok Európai Egyezménye*, Európai Tanács, Strasbourg, 1950.
- FEHÉR Katalin – KIRÁLY Olívia: *Álhírelsülés – a hamis hírek dinamikája a médiában*, Századvég, 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám
- FÜLÖP Hajnalka: *Álhírek csapdájában – a 8 árulkodó jel*, Képmás Magazin, Budapest, 2008.
- HAVAS Henrik: *A sajtóműfajok elmélete*, Egyetemi jegyzet, Budapest, 2002.
- HONVÉDELMI MINISZTERIUM: *Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája*, Budapest, 2012.
- HVG.HU.: *Retteghetnek a hamis híreket terjesztő oldalak és csoportok, szigorít a Facebook*, HVG, Budapest, 2019.
- IFLA - INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARIAN ASSOCIATIONS AND INSTITUTION: *How To Spot Fake News*, Hága, 2020.
- JACOB ROWBOTTOM: *Sajtószabadság és politikai vita a digitális korban*, Fundamentum, Budapest, 2007., 2. szám
- KOLTAY András: *A sajtószabadság fogalma ma*, PPKE, Budapest, 2015.
- KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol, amerikai és európai összehasonlításban*, Századvég Kiadó, Budapest, 2009.
- KOLTAY ANDRÁS: *A véleménynyilvánítás szabadsága*, Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Budapest, 2019.
- KOLTAI ANDRÁS – LEPSÁNSZKI ANDRÁS: *Az új magyar médiaszabályozás alkotmányossági kérdései*, Iustum Aequum Salutare, Budapest, 2011.

- LŐRINCZ Virág: *A XXI. századi információs és kiberhadviselés kockázatai*, Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Szakkollégium, Budapest, 2019.
- MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
- MENYHÁRD ATTILA: *A magánélethez való jog elméleti alapjai*, In *Medias Res III./2.*, Budapest, 2014.
- OXFORD LEARNER'S POCKET DICTIONARY, Oxford University Press, 2000.
- POLITICAL CAPITAL POLICY RESEARCH & COLSULTING INSTITUTE): *How to fight desinformation?*, Budapest, 2018.
- SAS István: *A „visszabeszélőgép” avagy az üzenet Te vagy!*, Budapest, Médiakutató, 2018.ősz
- SÁRI JÁNOS, SOMODY BERNADETTE: *Alapjogok. Alkotmánytan II.*, Osiris Kiadó, Budapest, 2008.
- TILL SZABOLCS: *Különleges jogrend*, Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Budapest, 2019.
- VESZELSZKI Ágnes: *Az álhírek extra- és intralingvális jellemzői*, Századvég 2017., Álhírek, 84. évfolyam, 2017/2. szám

9. Alkotmánybírószági határozatok

- 7/2014. (III. 7.) számú AB határozat
- 13/2014. (IV. 18.) számú AB határozat
- 34/2017. (XII. 11.) számú AB határozat
- 3328/2017. (XII. 8.) szám
- 15/2020. (VII.8.) számú AB határozat

10. Jogszabályjegyzék

- Magyarország alaptörvénye (2011. április 25.)
- A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény
- A magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény (Mavétv.)
- A médiaszerológálatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (Mttv.)
- A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)
- A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.)
- A Tanács (2020/C 193/06) következtetései a médiatudatosságról a folyamatosan változó világban
- Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről szóló 1976. évi 8. törvényerejű rendelet

Az Európa Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv)

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv)

11. Felhasznált internetes hivatkozások

(A letöltések dátuma egységesen: 2020. 06.12.)

<https://bit.ly/3jEKTsE>
<https://bit.ly/3ehGYRp>
<https://bit.ly/2HTE1dz>
<https://bit.ly/38063zs>
<https://bit.ly/35Ty8FB>
<https://bit.ly/34M8svA>
<https://bit.ly/3jK6Kiy>
<https://bit.ly/31W7CdG>
<https://bit.ly/2JoILc9>
<https://bit.ly/3ebUeqE>
<https://bit.ly/3oRQaB9>
<https://bit.ly/2TEAp1I>
<https://bit.ly/3mI8bj4>
<https://bit.ly/2HS07x4>
<https://bit.ly/2HVfV27>
<https://bit.ly/3oGvnQK>

<https://bit.ly/37YHJOk>
<https://bit.ly/2JlfwH3>
<https://bit.ly/2HQOpmE>
<https://bit.ly/3oGvCeC>
<https://bit.ly/3mzYa7y>
<https://bit.ly/35OslRX>
<https://bit.ly/37WMV54>
<https://bit.ly/2TD9mnC>
<https://bit.ly/322n34d>
<https://bit.ly/3jEmjYY>
<https://bit.ly/3mzYVNW>
<https://bit.ly/2HSdEVq>
<https://bit.ly/3oNtiCO>
<https://bit.ly/321FndI>
<https://bit.ly/3eljEm0>